

A
CSIKSOMLYÓI RÓM. KATH.
FÖGYMNASIUM
ÉRTESITŐJE

AZ
1890—91-İK TANÉVRŐL.

KÖZLI:
IMETS F. JÁKÓ,
IGAZGATÓ.

CSIK-SZEREDÁBAN.
NY. GYÖRGYJAKAB MÁRTON GYORSSAJTÓJÁN.
1891.

I.

A görög nyelv ügye gymnasiumainkban.

(A szülők s a tanuló ifjuság figyelmébe ajánlva.)

Az 1890-ik év folyamán gymnasiumi tanügyünket mélyreható reform érte a görög nyelvi oktatást módosító XXX-ik törvényczikk által, melynek fogantatása már a jelen 1890–91. tanév elején a haza több gymnasiumában megtörtént.

Középiskoláink életében oly fontos jelenség e reform, hogy rá — tekintve életbe vágó irányát — a gyermekeiket iskoláztató szülőknek, vagy az ezeket helyettesítő gyámoknak élénk figyelmé, komoly érdeklődése méltán irányulhat. Épen azért e sorok egyedüli célja: tájékoztatni a szülőket és tanuló ifjuságot a fent jelzett ügyben.

Ismeretes az 1848-tól 1883-ig kisebb-nagyobb módosulással s 1883-tól 1890. szeptemberéig változatlanul fennállott törvényes gyakorlat, mely szerint a gymnasium V. osztályába lépő tanulóknak a már azelőtt istanult két idegen nyelv (latin, német) mellett még egy harmadikkal a göröggel is kellett foglalkozniok, s csak az a tanuló nyilvánított érettnék, ki a kötelezett tantárgyak sorában a görög nyelvből és irodalomból is sikeresen kiállotta az érettségi vizsgálatot. Így tehát középiskolai görög tanulmányok a tanári és papi tisztén kívül nem csak a jogi és orvosi pályára nyitottak tért az ifjuságnak, hanem görög tanulmányokat vittek magukkal az olyan gymnasiumot végzett tanulók is, kik az egyetemi tanfolyamot kikerülve, kevésbé tudományos, gyakorlatibb életpályákon keresték boldogulásukat; hol pedig a görög nyelvi, annyi időt és fáradságot igényelt készütség, — tekintve az élet gyakorlati oldalát — szükségtelennek látszott, sőt bizonyult is.

De a túltömött gymnasiumok létszámában tapasztalat szerint csak a kisebb töredék tudott megküzdeni a sok idegen nyelv nehézségével; a középszerű vagy gyengébb tehetségű nagyobb rész, kik közül igen sokan gyakorlati pályára léptek át, rendszerint nem,

vagy csak a legnagyobb erőfeszítéssel tudta elbirni a különben is tulcsigázó, s a harmadik idegen nyelv (görög) által még fokozott tanulmányok terhét.

E tekintetben — gyakorlati cél szempontjából — a realiskolának megvolt az az elsőbbsége a gymnasium felett, hogy növendékeit a gyakorlati pályákra, s azokat, kik a szükséges latin tanulmányokban részesültek, az egyetemnek jogi és orvosi szakára is elbocsáthatta; méltányosnak látszott tehát, hogy a nagyobb számra való figyelemmel a gymnasiumban tanult ifjak görög nyelvi s irodalmi tanulmány nélkül is tért foglalhassanak ama gyakorlati pályákon s az egyetemnek nevezett szakain.

Mért is terheltessenek némelyek oly tanulmányokkal, melyekre hajlamuk, képességük nincs, s melyeknek jövődő életpályájukon helyzetüknél fogva amugy sem fogják jelentékeny szellemi hasznát érezni ?

Azért Csáky Albin gróf, vallás- és közoktatásügyi miniszter módját akarta ejteni, hogy a tanulók tanulmányai lehetőleg egyéni képességeknek megfelelő irányba terelődjenek s ennél fogva legyen joguk jövődőbeli pályájokra való célzattal szabadon választani a görög nyelvi s irodalmi tanulmány és az azt helyettesítő könnyebb, gyakorlatibb jellegű ismeretág között.

Ily célból lépett életbe 1890. szeptemberében az 1890-ben alkotott XXX. törvényczikk.

Ennek rendelkezése szerint az V-ik osztályba lépő tanulók kettős irány előtt állanak: egyik az eddig gyakorlatban volt tanmenet, melynek keretében a görög nyelvi s irodalmi tanulmányok változatlanul maradnak, mint régen; a másik — új — irány tananyagában a görögöt magyar irodalmi s rajzbeli tanulmányok helyettesítik. Mielőtt azonban az irányválasztás megtörténék, jó lesz a szülőknek s az illető tanulóknak komolyan mérlegelni: mennyit bír meg a tanulóban nyilatkozó szellemi képesség, melyik az az életpálya, mely felé a tanuló hajlama és tehetsége alapján már jó előre irányítani lehet a törekvést ?

Ha az ifju úgy érzi s a szülők vagy gyámok is azt látják az iskolai bizonyítványból, hogy az észtehetség és hajlam nincs arányban a sok nyelvtanulás nehézségeivel, akkor ajánlatos az új irányt választani, melyben a görög tanulmányokat a magyar nyelvi leczkék pótolják.

Föltétlenül kötelesek görög nyelvet s irodalmat hallgatni, kik az életben mint papok vagy tanárok szeretnék betölteni hivatásukat, mert az ide tartozó törvény 5. §-a kimondja: a kellő görög nyelvi s irodalmi tanulmányokban nem részesült tanulók „a tudományegyetemek és egyéb főiskolák hittudományi karára, vagy azok nyelvészeti, bölcsészeti és történelmi szakosztályaira (s a tanárképző-intézet ugyanezen szakosztályára)“ fel nem vehetők. A megnevezett pályákon kívül út nyílik minden másra az oly érettségi bizonyítvány alapján is, mely a görög nyelvi tanulmányok helyett az azokat pótló ismeretekről tanuskodik. Nem lesz elzárva a tudományegyetem jogi és orvosi kara, sőt a tanárrá előkészítő mennyiségtan-természettudományi kar sem, és a theologiai facultas körén kívül vagy alul eső papképző seminariumok vagy más hittudományi iskolák látogatása sem fog akadályba ütközni.

S mert az V-ik osztályba lépő tanulók irányválasztása nagyon komoly jellegű, — az 1890. július 30-án kibocsátott miniszteri rendelet megszabja a beiratkozásnál követendő eljárást. A szülőknek, gyámoknak előszóval vagy írásban nyilatkozniok kell: melyik irányban akarják gyermekök, illetve gyámoltjok kiképeztetését? Ha ez nem történik meg, köteles a tanuló a beiratkozástól számított nyolcz nap alatt hazulról nyilatkozatot szerezeni; ellenkező esetben az igazgató is nyilatkozatra szólítja fel az illetőket, s ha ennek sem lesz eredménye, a tanulótól a beiratásnál megválasztott tanirány tekintetik végérvényesnek.

A görög nyelvet kizáró új irány követői alaposabban bevezettetnek a magyar irodalom ismeretébe, mi pedig oly nagy fontosságú a nemzeti érzület erősbitésére s ébrentartására nézve; ezzel kapcsolatban megismerik a görög remekírók örökbecsű műveit magyar fordításokból s tájékozást nyernek a görög művelődéstörténetben. Nem lesz tehát előttök ismeretlen a görög szellem. A nagy történetírónak, Thukididesnek műve, a két görög eposz, Ilias és Odysseia, Aischilosnak, Sophoklesnek, Euripidesnek egy-egy tragoediája, Platonak és Aristotelesnek ethikai művei, szerre a négy felsőbb osztályban alapos tárgyalás alá kerülnek. Tanulmányuk körébe esik a rajz is, mi által fokozódik ügyességök a rajzolás technikájában s szépérvékük fejlődik.

A pótló tanfolyam tárgyai oly tekintet alá esnek, mint a többi rendes tárgy; belőlök rendes osztályvizsgálat teendő s azon-

kivül a magyar rész V—VIII. osztályig terjedő anyaga az érettségi szóbeli vizsgálatnak is tárgya.

Ha a pótló tanfolyamra iratkozott tanuló egy vagy több év múlva irányt változtat, akkor az addig nem hallgatott görög nyelvi és irodalmi tananyagból törvényszerű felvételi vizsgálatot kell állania; ép ez áll megfordítva is.

Irányváltoztatás esetére nézve az 1883. évi XXX. törvény-cikk 13-ik §-a kimondja, hogy az r e n d e s e n csak a tanév kezdetén történhetik meg. Általán költséggel és sok fáradsággal jár az átlépés; mit úgy kerülhet el a tanuló, ha egyik vagy másik irányhoz kellő megfontolás nélkül nem szegődik.

Ennyit óhajtottam a szülők s az érdekelt ifjúság tudomására juttatni. Ezek után kitüzött czéлом határain tullépve, — a görög nyelv kérdésének egy éves, de igen érdekes és tanulságos történetére vetek vázlatos pillantást.

Sok szép eszmecsere folyt ez ügyben, kár volna, ha csak egy efemerszerűleg elhangzanék; mozgásba jött az országnak tanügy iránt érdeklődő eleme; érv érv ellen küzdött, mintha egymásra villámokat szóró ellenséges felhőtáborokat szemlélt volna az ember! Az ókori classicus szellemben fölnevelkedett s nagyrészt abból táplálkozó tudós körök görcsösen ragaszkodtak az antik szellemhez, melyből, úgy vélték, egy szikrányit sem lehet elveszteni a nélkül, hogy a gymnasiumi oktatás számbavehető kárt ne valljon. Egy másik, a modern idők szellemét tolmácsoló felfogás, magát sasnak képzelvén, könnyelműen csapkodott szárnyaival az antik classicitásnak, ez isteni szobornak, arczára, fitymálván annak mozdatatlan bájait. Voltak olyanok is, kik kívül álltak a görög műveltség bűvös körén, s hideg némasággal csatlakoztak a görög ellenérvélok véleményéhez. Legjózanabb volt s egyszersmind legvonzóbb képet is nyújtott a középutat követők tábora; fegyverök a józan ítélet s a méltányosság volt; élükön a vallás- és közoktatásügyi miniszterrel, helyes módját találták annak, hogy az ókori tanulmányok lényegesebb csorbulása s a tanulóknak nagyobb megterhelése nélkül az új idők ismeretága is megillető jelentékenyebb tért foglalhasson el a gymnasiumi tanfolyamban.

Az 1889-ik évi költségvetés tárgyalása alkalmával Csáky Albin gróf, vallás- és közoktatásügyi miniszter a gymnasiumi görög nyelvtanulásra vonatkozólag nagy fontosságú nyilatkozatot tett, mely a kérdés kiindulási pontjának tekintendő.

Válaszolván Fenyvessy Ferencz képviselőnek a gymnasium görög tanulmányok megszüntetése tárgyában benyújtott indítványára, kijelentette, hogy célja a középiskolákat egységes alapokra fektetni, mely törekvésnek első áldozata valószínűleg a görög lesz. Ezután megindult a reformot előkészítő munkásság. Nehogy ez ügyben megfontolatlan lépés történjék, a miniszter, mielőtt végleg határozott volna, rendre kikérdezte a szakkörök véleményét. Első sorban a közoktatásügyi tanács elé kerültek a következő kérdések :

Minő okok szólnak a görög nyelv megtartása vagy elejtése mellett? Egészen ejtessék-e el a görög vagy csak óraszámra kevesbüljön, vagy tanítása csak némely gymnasiumokra szorítkozzék, avagy rendkívüli tárgygyá tétessék? Kiküszöbölés esetén mily tárgyak képezzék a pótló tanfolyamot?

A tanács albizottságilag, majd összes ülésben alaposan megvitatta a kérdéseket, s végre is úgy nyilatkozott, hogy a görög nyelv változatlanul megtartandó; azonban hasson oda a miniszter, hogy az oktatásban az eddiginél célszerűbb módszer jusson érvényre. E tanácskozások sorában a dr. Kármán Mór tanár beszéde volt kiemelkedő. Rendre czáfolgatta a görög ellen felhozatni szokott érveket s rámutatott az okokra, melyek a görög nyelvi tanulmányok fenntartását parancsolják.

Időközben az országos tanáregyesület központi válaszmánya is nyilatkozatra hívta fel a vidéki tanári köröket. Habár a körökben az ügy előadói a görög nyelv mellett törtek lándzsát, mégis a szavazatok végleges eredménye azt bizonyította be, hogy a gymnasiumi tanárok többsége nem idegenkedik a reformtól.

Számba is vette a tanárok magatartását a miniszter, mert az 1890. januárjában az országházban folytatott görögnyelvi vita alkalmával elégedetten hivatkozott a tanárok többségének véleményére. Vita közben Asbóth és Schwarz Gy. képviselők adtak legtalpraesettebb kifejezést a kérdésben immár kidomborodott ellentétes nézeteknek.

Asbóth János a görög tanulmányokat pótolhatatlannak véli. A magyar nemzet vezérszerepre van hivatva; e hivatását csak úgy töltheti be, ha szellemi fölényt szerez magának; de hogyan történhessék ez, ha nemzeti műveltségünkől kilökjük a görög tanulmányokat, melyekben a szellemi fölény legragyogóbban nyilvánul? Ha kivetjük a görög szellemet, keletkezik egy társadalom, egy amerikanizmus, mely elvesztette a kapcsolatot a multtal, mely

nem néz a jövőre sem, csak a jelenre s az élvezettel törődik. A kritikai divatváltozásnak alávett modern irodalom nem helyettesítheti a görög irodalmat, melynek nem múló becsét 2000 év szentesítette.

Schwarz Gyula képviselő rámutat a tévedésekre, melyek a tervezett reformot illetően némelyek felfogásában szembeötlően nyilvánulnak. Nagy tévedés azt hinni, hogy a göröggel együtt szaktunk a multtal, kitépjük szívünköl az elődök iránti kegyeletet, mely pedig oly éltető eleme a nemzetiség légkörében élő honfinak. Hiszen 1848. előtt alig tanult görögül valaki s vajjon a mai ivadék az akkori nemzedéket felülmulja-e a mult iránti kegyeletben? A tapasztalat nem ad igazat annak az állításnak, hogy a görög jobban kifejti a lélek képességeit, mint bármí más tárgy. Elfogultság mondatja, hogy az új idők nagy írói nem szárnyalták túl, sőt utól sem érték a görög remekírókat. Egyébiránt a kormánynak nincs is szándékában száműzni a görögöt a gymnasiumból, hanem csak terjedelmét akarja a méltányosság szem előtt tartásával szűkebb határok közé szorítani.

A napi sajtó is mind sűrűbben emelte fel szavát s a középiskolai tanügyi lapok éber figyelme folyton a görög nyelv ügyére irányult. A férfias magatartás, melyet Volf György tanár, a „Tanáregyesületi Közlöny“ szerkesztője a reform ellen, és Jancsó Benedek tanár, a „Középiskolai Szemle“ szerkesztője, a reform mellett kezdettől elfoglalt, — a mozgalom iránti érdeklődést nagyban fokozta a vidéki tanárok közt.

Még a Kisfaludy-társaság felolvasó-asztaláig is elhatott a mozgalom hullámverése. Szász Károly 1890. február 9-én, a közgyűlést megnyitó beszédében hatalmasan kikelt az újítás ellen. Hangzottta, hogy a görög szellem és művészet az örökszépnek első eredeti és kiapadhatatlan forrása, melyet fordításból megérteni anynyi volna, mint photographia útján tenni szert emberismeretre.

Mondják, hogy a tanulók előmenetele nem felel meg a várokozásnak. De hát péld. a latinban arányos-e a siker a ráfordított idővel és fáradsággal? Vajjon olvassák-e a gymnasiumot végzett ifjak Horácot, Cicerot? Hanem azért senkinek sem jutott eszébe még csak meg is szorítani a latintanulmányok körét.

Sokan hivatkoznak az életre, mely a legkevesebb gyakorlati összefüggésben van a göröggel. Ám a pusztá gyakorlati hasznosság szempontja kívül esik a középiskolai oktatáson, melynek célja :

az általános műveltség elemeit megadni s a felső iskolába előkészíteni. — Egyébiránt az életnek is szolgál a görög. Ha valaki, mint Széchenyi István is tette, férfi korában akarja megtanulni a görögöt, könnyen megteheti, csak a keretet tölti be, melyet az iskolai oktatás adott volt meg.

Más fontos ok is ajánlja a görög tanulmányokat. Az irodalmak értékét a nemzeti alapon nyilvánuló eredetiség szerint mérlegeljük; pedig ránk nézve az utánzás veszélye könnyen beállhat a modern, s ebben különösen a német irodalom részéről; míg költészetünk egyik legkiválóbb alakjának, Arany Jánosnak, ki egyszersmind a legnemzetibb költőnk, egész műveltsége az ó-classicai talajban gyökeredzik.

Természetes, hogy nem nézhette szó nélkül a mozgalmat a budapesti philologiai társaság sem, mely első sorban a görög-latin irodalmi tanulmányok mivelése és terjesztése céljából szerveződött. A miniszterhez felterjesztett emlékiratban a választmány kifejezi aggodalmát a reform iránt. Fölfejt, hogy a görög classikai studiumok voltak felvirágoztatói az újabb irodalomnak. Rámutat a legnagyobb magyar költőre, Aranyra, kire az újítás ellen megindult küzdelem hívei büszkén hivatkoztak s ki nagyságát részben a görög remekírók tanulmányozásának köszönheti. Kéri a közoktatásügyi kormányt, ne csökkentse a görög tanulmányokat, hanem nemzeti mivelődésünk jövőjére való tekintettel tegye még behatóbbá. Ha mégis valósulnia kell a reformnak, ez ne történjék a gymnasiumi görög nyelvi oktatás teljes kizárásával vagy facultatívá tételével.

Mielőtt a törvényjavaslat végleges alakot nyert volna, Csáky Albin miniszter 1890. márczius 24., 25-re és 26-ra görögnyelvi értekezletet hívott össze, melyre mély tapintattal, az ellenkező nézeten levők sorából is többen hivatalosak voltak. Az értekezlet hevesen folyt le; 1-ső és 2-ik nap legtöbben elleneztek a miniszter tervét, s midőn ez kinyilatkoztatta, hogy szándékától elállani nem fog s egyttal a 3-ik napi tanácskozás tárgyául azt a kérdést tűzte ki: miféle tárgy lépjen a görög helyébe, lehetőleg oly módon, hogy az intézkedés által a reáliskola és gymnasium közelebb jusson egymáshoz: a hevesebbek, mint Szász Károly, Szily Kálmán, Hajnik Imre, König Gyula kijelentették, hogy a további tanácskozásra meg nem jelennek. A 3-ik napi értekezleten abban állapodtak meg, hogy a görögöt helyettesítő tárgy a magyar irodalom s a rajz legyen, s hogy a görög irodalom magyar fordításokból behatóan taníttassék.

1890. április 21-én került a képviselőház elé a törvényjavaslat. A ministeri indokolás bő magyarázatát nyújtja azoknak az okoknak, melyek a törvény létesítését parancsolják. Összegezve vannak ebben mind, a miket a reform érdemére nézve időnkint a miniszter kijelentett. Egyrészt könnyíteni kell a túlterheltségen, más részt a modern életkövetelményekkel nagyobb összhangba kell hozni a középiskolai oktatást, s mindezekre nézve első lépés a görög tanulmányoknak a javaslatban körvonalozott módosítása. Különben a javasolt törvény a most fennálló középiskolai törvényekkel összeütközésbe nem jő; sőt szembeszökő, hogy csak consequentiája annak a rendelkezésnek, mely az 1883. évi XXX. t. cz. 26. §-ának második bekezdésében van, mely szerint a szükséges latin tanulmányokat felmutató realiskolai tanulók az egyetem jogi és orvosi karaira felvehetők. Méltányos a gymnasiumot is úgy rendezni, hogy onnan az egyetem nevezett karaira a beiratkozás görög tanulmányok nélkül is történhessék.

A görög nyelvi oktatás multjára vetett rövid visszapillantás kapcsán az indokolásban azzal az érdekes megjegyzéssel találkozunk, hogy a javaslat voltaképen nem új, amennyiben az egykor b. Eötvös József által beterjesztett, középiskolai oktatásra vonatkozó, de tárgyalás alá nem került javaslattal lényegében megegyezik.

A javaslatot a képviselőház közoktatásügyi bizottsága, a képviselőház s a főrendiház némi módosítással rendre elfogadta s szabatos stylusba öntve, 1890. június 24-én szentesítettett az új törvény.

Az országházi tárgyalások alkalmával ismétlődtek mindazok az érvek, melyek korábban itt-ott a görög ellen és mellett tegerül szolgáltak.

Felmerült volt az a kérdés: vajjon a görög remekíróknak fordításban való ismertetése mint k ü l ö n tárgy tanítandó-e? Egy némely részről oda is irányult a törekvés, hogy a görög írók tárgyalása ne föltétlenül magyar, — hanem az illető gymnasium nemzetiségi jellegéhez mért anyanyelvi fordításban is eszközölhető legyen. Erre vonatkozólag a törvény 2. §-a határozottan kimondja, hogy a „magyar irodalom bővebb megismertetése, k a p c s o l a t b a n a görög remekírók műveinek ismertetésével, m a g y a r fordításban“ történjék.

A kormány az autonom hitfelekezeti (ev. ref., ágostai, unit., gör. kel.) középiskolák fentartóinak tetszésére bizza a törvény el-

fogadását vagy mellőzését, — mi a reform kiméletes és mérsékelt irányát mutatja.

A törvény megalkotása után a miniszteriumban hozzáfogtak a végrehajtás előkészületeihez. A szűkebbkörű értekezlet kimondta, hogy főszóly fektetendő a magyar irodalom intenzívebb s olvasáson alapuló ismertetésére.

A tanterv körülírja a pótló tanfolyam terjedelmét. Határozottan megjelöli a magyar fordításban tanítandó görög műveket s a rajzoktatás menetét; elősorolja a magyar írókat is, de az egyes csoportozatok elé odaillesztett „például“ azt engedi következtetnünk, hogy a szaktanárnak; keze a tárgyalandó írók válogatásában nincs szorosán megkötve, az azonban első tekintetre szembe-tűnik, hogy a tanterv az ó-classicai irányt követő költőkre helyezi a főszólyt.

Az oktatást a magyar csoportból, ha arra képzettségénél fogva kiválóan alkalmas classico-philologus nincs az intézetben, a magyar nyelv és irodalom tanára teljesíti.

Az 189°/₁₁. tanévben életbelépett rendelet eredménye kielégítőnek mondható. A minister közvetlen vezetése alatt álló gymnasiumokban a V. osztályos tanulók 36 százaléka, — ott, hol a görögöt helyettesítő tárgyakra berendezkedtek, az V. osztályos tanulóknak 26 százaléka választotta az új irányt.

Az erd.rk. status az ő fennhatósága alatt álló gymnasiumokra nézve kötelezővé tette az új törvényt s elrendelte, hogy az az 189°/₁₁. tanévben gyakorlatba vétessék; egyszersmind felhatalmazta az igazgatót, hogy a rajztanításhoz szükséges táblás munkákat 64 frt 60 krnyi összegben a tandij-jövedelemből beszerezhesse. — A beiratkozások alkalmával I m e t s F. Jákó igazgató mindent elkövetett arra nézve, hogy az érdekelt tanulók és szülők kellő tájékozást nyerjenek; azonban egyetlen tanuló sem jelentkezett a pótló tanfolyamra s így a tanári testületnek ez ügyben megtett előkészülete is a jövőnek marad feun.

Fülöp Árpád.

II.

Tauári kar.

Bodosi Lajos, született Baróthon, Háromszék megyében, június 8-án 1857; erdély-egyházmegyei áldozár, h. tanár; az internátus felügyelője, exhortator. Tanította a hittant, latin és görög nyelvet az V., a latin nyelvet a VI. osztályban. Heti óra száma 19. Tanárkodási éveinek száma 12.

Fülöp Árpád, született Nyírád-Szent-Benedeken, Maros-Tordamegyében, 1863. márczius 9-én; világi, okleveles főgymn. h. tanár, a III. osztály főnöke és az önképzőkör vezetője. Tanította a latin nyelvet a III. osztályban, a magyar nyelvet a III., IV., VII. és VIII. osztályban. H. ó. sz. 19. T. é. sz. 3.

Glósz Miksa, született Tamásfalván, Szepesmegyében, 1845. október 12-én; világi, okleveles főgymn. rendes tanár, a VIII. osztály főnöke, a tanári könyvtár, a régiség- és éremtárnak őre, a budapesti Philologiai Társaság, a magyar Néprajzi Társaság az Erdélyi Kárpát Egyesület rendes, az E. M. K. E. csikmegyei fiókjának választmányi tagja, a csiksomlyói Jótékony Nőegyesület alelnöke. Tanította a IV. és VIII. osztályban a latin és a VIII. osztályban a görög nyelvet. H. ó. sz. 16. T. é. sz. 17 1/2.

Haydn J. Hugó, született Brassóban, Brassó megye, 1860. október 7-én; a magy. és ném. nyelvre és irodalomra képesített világi, okl. rendes tanár; a VI. osztály főnöke; az ifjúsági könyvtár őre. Tanította a IV. V. VI. VIII. osztályban a német és az V. VI. osztályban a magyar nyelvet. H. ó. sz. 17. T. é. sz. 9.

Imets F. Jákó, született Tusnádon, Csikmegyében, nov. 12. 1837; erdély-egyházmegyei tb. főesperes; a főgymnasium, finővelde és internatus igazgatója; főgymn. okl. rendes tanár; a Sz-István-Társulat Tudományos és Irodalmi Osztályának tagja; a meteorol. m. k. intézet külső munkatársa; a csiksomlyói r. k. iskolák pénzalapjánál felügyelő; a csiki r. kath. Tanító

Egyesület és a csiksomlyói Olvasókör elnöke, az E. M. K. E. csikmegyei választmányának egyik alelnöke, a csikmegyei tvh. bizottság, a gazdasági egyesület, az E. M. K. E. és E. K. E. választmányi s a magy. történelmi társulat tagja. Tanította az I. osztályban a hittant, a VII. osztályban a német nyelvet. H. ó. 5. Tanárkodási éveinek száma 30.

Jakab Antal, született K.-Almásan, Háromszék megyében, 1852. június 8; világi okleveles főgymn. rendes tanár, a m. kir. Természettudományi Társulat rendes tagja. Tanította a menyenyiségtant, a II. III. IV. VI. és VIII. s a természettant a VIII. osztályban. H. ó. sz. 19. T. é. sz. 12.

P. Kopatz J. Pátrik, született Csicsóban, Csikmegyében, 1854. ápr. 6-án; szt. Ferencz-rendi áldozár, h. tanár, a Sarlós Boldogasszonyról nevezett Mária-Társulat elnöke, tart. honv. segédlelkész, a II. osztály főnöke. Tanította a hittant a VI. VII. VIII, a magyar és latin nyelvet a II. osztályban. Heti óráinak száma 18. Tanárkodási éveinek száma 11.

Korber Imre, született Mezőhegyesen, Csanádmegyében, 1853. szeptember 12-én; világi, rendkívüli tanár, az ének, zene, francia nyelv tanára; m. kir. honvédhuszár-tiszt, a budapesti Philologiai Társaság, a m. kir. Természettudományi Társulat és az Erdélyi Kárpátgyűlésnek rendes tagja. Tanította az egyházi és műéneket, zenét, tornát és francia nyelvet az I—VIII. oszt. H. ó. sz. 22. T. é. sz. 8.

Nagy István, született Pécssett, Baranyamegyében, aug. 9. 1844; erdély-egyházmegyei áldozár, főgymn. rendes tanár, finöveldei aligazgató és a gymn. kölcsönkönyvtár öre. Tanította a magyar és latin nyelvet az I., a latin nyelvet a VII. osztályban. H. ó. sz. 18. T. é. sz. 20.

Dr. Nemes Félix, született Székely-Udvarhelyt, Udvarhely megyében, 1854. október 24-én; szt. Ferenczrendi áldozópap, bölcsészettudor, a Magyarhoni Földtani-, a kolozsvári Orvos-Természettudományi Társulat, s az Erdélyrészi Kárpát Egyesület tagja, erd. r. k. statusgyűlési képviselő; a természetrajzi szertár öre, a IV. osztály főnöke. Tanította a vallástant a II—IV. osztályban, a német nyelvet a III., a természetrajzot a IV—VI. osztályban. H. ó. sz. 18. T. é. 3.

Pál Gábor, született Bethlenfalván, Udvarhelymegyében, január 19. 1852; világi, okleveles főgymn. rendes tanár, testületi jegyző, a természettani szertár öre, a csiksomlyói r. k. iskolák pénzalapját kezelő bizottmánynak tagja. Tanította a mennyiségtant az V. és VII., természettant a VII., mennyiség- és természettani földrajzot a III., bölcsészeti előtant a VII. és VIII-ik osztályban, összesen 17 órában. T. é. sz. 15.

Pap András, született Hatolykán, Háromszék megyében, ápril 22. 1853; világi, okleveles főgymn. rendes tanár, a VII. osztály főnöke. Tanította a görög nyelvet a VI. VII, történelmet a IV. VIII. és a földrajzot a VII. osztályban. H. ó. 17. T. é. sz. 12.

Sipos Sándor, született Kézdi-Márkosfalván, Háromszék megyében, ápril 17-én 1843; világi, h. tanár. Tanította a rajzoló geometriát, az I—IV; a mennyiségtant az I. osztályban; a szépírást és a szabadkézirajzot az I. II. osztályban. Tanította a rajzot és szépírást még a tanítóképezdében és a főelemi tanodában is. H. ó. sz. a gymnasiumban 15. T. é. sz. 20.

Szász Károly, született Csatószegben, Csikmegyében, 1849. október 26 án; világi, okleveles főgymn. rendes tanár, az V. osztály főnöke. Tanította a földrajzot az I. II. osztályban, történelem—földrajzot a III. osztályban, történelmet az V. és VI. osztályban. H. ó. sz. 18. T. é. sz. 14 1/2 év.

III.

Az 189°/₉₁-ik évben követett tanterv.

I. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: Nagy István.

Hittan, heti 2 óra. Az ember rendeltetése és végcélja; a hit; az apost. hitvallás 12 ágazata; Istennek tiz, és az anyaszentegyháznak öt parancsa; a bűnök-, erények-, szentségek- és szentelményekről szóló tan. Részletek a kath. egyház történelméből. Tankönyv: Egri Közép Katekizmus.

Tanította: I m e t s F. Jákó.

Magyar nyelv, heti 6 óra. a) Elbeszélő prózai és költői olvasmányok, különösen a népmese, klasszikus mythos, a magyar történeti monda és néprajz köréből; ezeken kívül több olvasmány a föld- és természetrajz köréből; az olvasott darabok tartalmi magyarázata, a tartalomnak szabadon való elbeszélése és könyv nélkül tanult versek szavalása. b) Nyelvtan: A szóhangok és betűk, szóelemek, egyszerű mondat és mondatrészek, fő- és mellékmondatok megkülönböztetése. A szók alakjainak változásai, a szóragozás, szóképzés és szóösszetétel által, szócsoportok, rokonszavak és képletes kifejezések. c) Kéthetenként egy iskolai írásbeli dolgozat, melyeknek tárgya: mondatok alakítása a nyelvtani szabályokra. — Kézi könyv: Szinnyi Magyar nyelvтана és olvasókönyve, I. rész.

Latin nyelv, heti 7 óra. Olvasás és írás; a névszók ragozása, a melléknevek fokozása, névmások, számnevek, a „sum“-nak és összetételeinek, valamint a cselekvő igék ragozási formái; nemekre vonatkozó szabályok ismertetése, szavak tanulása és a nyelvtan egyes részeinek megfelelő fordítási gyakorlatok. Hetenként egy iskolai írásbeli dolgozat egyes magyar mondatok és könnyebb összefüggő szövegek latinra fordításában. K. k. dr. Szamosi Latin nyelvтана és olvasókönyve I. rész.

Tanította: N a g y István.

Földrajz, heti 4 óra. Tankönyv: Visontai-Borbás: Földirat. Lange-Cherven: Iskolai atlas. Tananyag: Általános földrajzi alapfogalmak, a magyar állam, az osztrák császári birodalom és Európa többi államainak földrajza, természeti viszonyai, főbb tekintettel a térképkezelés elsajátítására.

Tanította: S z á s z Károly.

Számtan, heti 3 óra. Tizes számrendszer. Római számjegyek. A négy alpművelet egész számokkal, tizedes és közönséges törttel, különböző mértékek és pénznevek ismertetése. Kézikönyv dr. Mocnik F. és dr. Schmidt Á. Számtan.

Rajzoló geometria, heti 3 óra. Kézikönyv: Fodor L. és dr. Wagner A. „Rajzoló Planimetria“. Planimetriai idomok különböző tételei, geometriai ornamentális rajzolás, egyenes és görbevonalu idomok, táblarajz után rajzeszközökkel és szabad kézzel.

Szépírás, heti 1 óra. Nagy S. szépírásmintái után, magyar folyóírás és a német írás alapvonalai, a szépírás szabályainak magyarázata mellett, táblai előírás nyomán.

Tanította Sipos Sándor.

II OSZTÁLY.

Osztályfőnök: **Kopatz J. Pátrik.**

Valiástan, heti 2 óra. Tankönyv: Nogáll: „Egyházi szertartások magyarázata“. — Tananyag: a keresztény hitélet folyamata, egyes gyakorlati és tényezői.

Magyar nyelv, heti 5 óra. Tananyag: az igék ismétlése után a határozók, egyszerű és összetett mondat és mondatrészek, mellé- és alárendelt mondatok viszonya és képletei, szóképzés, szócsoporthoz, szinonimák, ikerszavak, költői és prózai olvasmányok, versszavalás. Kéthetenként egy iskolai írásbeli dolgozat. Kézikönyv: dr. Szinnyei „Iskolai magyar nyelvtana“ és „Olvasó könyve“ II. r.

Latin nyelv, heti 7 óra. Tananyag: az I. oszt. anyagának ismétlése, az igék ragozása, áttekintése perfectumok és supinumok szerint. Elöljárók, határozók, kötőszók, indulatszók, szóképzés és nemre vonatkozó szabályok. Mesék, leírások és történelmi elbeszélések fordítása. Hetenként egy iskolai írásbeli dolgozat. Kézikönyv: dr. Szamosi J.: „Latin nyelvtana“ és „Olvasó könyve“.

Tanította: P. Kopatz Pátrik.

Földrajz, heti 4 óra. Tankönyv: Visontai-Borbás: „Egyetemes földírat“. Tananyag: Ázsia, Afrika, Amerika és Ausztrália földrajza, tekintettel a természetrajzi részletek szemléltető tárgyalására.

Tanította: Szász Károly.

Számtan, heti 4 óra. Az első osztály tananyagának ismétlésével kapcsolatosan a számolási rövidítések és korlátolt pontosságú számtani rövidített műveletek. Közönséges tört átváltoztatása tizedes törtté és viszont. Egyszerű arányok és aránypárok. Három szabály. Kamatszámítások: tőke, kamat és százalékszámítások százról, százra és százban. Olasz számolási mód. Havonként egy iskolai

írásbeli dolgozat a közelebb tárgyalt tananyag köréből. Kézikönyv : Mocnik-Schmidt : Számтан.

Tanította : J a k a b Antal.

Rajzoló geometria, heti 3 óra. Stereometriai elemek. Kézikönyv Fodor L. és dr. Wagner A. „Rajzoló Stereometria.“ Egyszerűbb testidomok szemléltetése, ábrázolása, rajzolása, hálózata és modelljeinek elkészítése. Planimetriai ornamentális rajzolás táblarajz után. Sodrony- és bádogtestminták távlati rajzolása árnyékolva.

Szépírás, heti 1 óra. Nagy Sándor mintái után. Kaligraphiai magyar és német folyóirásai gyakorlatok, kellő magyarázatok mellett, táblai előírás után.

Tanította : S i p o s Sándor.

III. OSZTÁLY.

Osztályfőnök : F ü l ö p Árpád.

Vallástan, heti 2 óra. Tankönyv : Róder F. „Ó- és újszövetségi bibliai történetek“. Tananyag : I. r. az ó-szövetség története.

Tanította : dr. N e m e s Félix,

Magyar nyelv, heti 3 óra. A nyelvtan rendszeres ismétlése. A hangsúlyos verselés vázlatos ismertetése. Versek szavalása. Olvasmányul : Szalay Lászlónak „A tatárjárás Magyarországon“ című műve, s még több elbeszélő költemény, útirajz, leírás. Két-hetenként egy iskolai írásbeli dolgozat. Kézikönyv : Szvorényi J. Nyelvtana I. és II. rész, Olvasókönyve III. rész.

Tanította : F ü l ö p Árpád.

Német nyelv, h. 4 óra. Tankönyv : Felsmann J. „Német nyelvtan és gyakorlókönyv“ ; Harrach J. „Német olvasókönyv, I. k.“ — Tananyag : helyes írás és olvasás. Olvasmányok s fordítási gyakorlatok alapján a teljes alaktan.

Tanította : dr. N e m e s Félix.

Latin nyelv, heti 6 óra. A mondatrészek egyezése ; esettan ; a melléknevek, főnevek, névmások és elöljárók mondattani használata. Olvasmányul : Liviusból az előkor (5 fejezet), s a királyok korából 23 fejezet ; Phaedrusból 20 mese. Hetenként egy iskolai írásbeli dolgozat. K. k. dr. Szamosi J Latinmondattana ; Elischer J. Latin olvasókönyve a gymnasiumok III. és IV. o. számára.

Tanította : F ü l ö p Árpád.

Történelem-földrajz, heti 4 óra. a) T ö r t é n e l e m. Magyarország története a honfoglalástól a 67-iki koronázásig ; különös tekintettel hazánk művelődési és alkotmányos viszonyaira. Kézikönyv : Ribári : „Magyarország története“. — b) F ö l d r a j z : Az osztrák-magyar monarchia földirata. Mindkettőnek hegy- és vízrend-

szere. Magyarország vármegyéi és az osztrák örökös tartományok egyenkint, a legnevezetesebb községek fölemlítése után a népességi viszonyok, vallás, mezőgazdaság, ipar, közlekedés, kereskedelem, szellemi műveltség, alkotmány, törvényhozás és közigazgatás. K. k. Cherven: Az osztrák-magyar monarchia földirata.

Tanította: Szász Károly.

Természet- és mennyiségtani földrajz, heti 2 óra. Természettani alapfogalmak és a közönségesebb physikai tünemények magyarázata után földünk alakjára, ábrázolására és egyes pontjainak meghatározására vonatkozó ismeretek; tagosultsága, szárazföld, víz, levegő, az ezekben végbemenő nevezetes mozgásokkal; mint csillagnak és a bolygó-rendszer egyik tagjának tengely körül való forgása és keringése a nap körül, az ezekből eredő látszólagos mozgásokkal. A hold keringése és fényváltozatainak magyarázata. K. k. Scholtz A. és Ráth A.: A Math. és Physikai Földrajz Elemei.

Tanította: Pál Gábor.

Számтан, heti 3 óra. Az összetett arányok és aránypárok. Összetett hármasszabály. Kamatszámítások. Leszámolás. Időhatárszámolás. Egyszerű és összetett arányos osztás. Egyszerű és összetett vegyítési szabály. Láncszabály. A kamatos kamatszámítás megértése céljából a hatványra emelés. A kamatos kamatszámítása. Havonként egy iskolai írásbeli dolgozat a közelebb tárgyalt tananyag köréből. K. k. Mocnik-Schmidt: Számтан.

Tanította: Jaka Antal.

Rajzoló geometria, heti 2 óra. Constructiv Planimetria. K. k. dr. Fodor L. és dr. Wagner A. A planimetriai nevezetesebb idomok kibővítése, fontosabb constructiv feladatok. Továbbá az idomok és a természetben a területek felmérése, ábrázolása és meghatározása mérő-asztallal.

Tanította: Sipos Sándor.

IV. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: dr. Nemes Félix.

Vallástan, heti 2 óra. Tankönyv, mint a III. osztályban. — Tananyag: II. rész. az új-szövetség története.

Tanította: dr. Nemes Félix.

Magyar nyelv, heti 4 óra. Az egyszerű szép irányú kellekei, megfelelő olvasmányokkal. A hangsúlyos és időméretes vers ismertetése, ezekre vonatkozólag kiváló versek olvasása s részben emléztetése. Olvasmányul s beható fejtegetésül: Arany Jánosnak „Toldi” című eposza. Kéthetenként egy iskolai írásbeli dolgozat. K. k. Névy I. Stílisztika I. r. és Arany Toldi-ja, magyarázza Lehr A.

Tanította: Fülöp Árpád.

Német nyelv, heti 3 óra. Az alaktan folytonos ébrentartása mellett a mondatból a szóegyeztetés, szóvonzat, szórend, idők és módok használata megfelelő gyakorlatokkal magyarról németre. Olvasmányok: Der Pfennig. Die drei Hausräte. Das Hirtenbüblein. Strohalm. Kohle und Bohne. Der Zaunkönig und der Bär. Rothkäppchen. Der Mond. Das Wachtfeuer. Cyrus, König der Perser. Ursprung der Magyaren. Die Tatra. Die ungarischen Alpenseen. Die Theisz. — Szavalatok. Kéthetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat. — T. k. Felsmann J. német nyelvtana és „Deutsches Lesebuch.“ Második rész.

Tanította: H a y d n J. Hugó.

Latin nyelv, heti 6 óra. K. k. Szamosi J. Latin mondattana. Elischer J. Latin olvasókönyv. Veress I: Latin gyakorló. Az igeidők használata, megfelelő gyakorlatokkal. Olvasmányok: Liviusból: a királyok korából 19—26. fej, A köztársaság kora 1—8 fej. A decemvirek 1—11. fej. Phaedrusból a IV. 3. 9. 21. mese; az V. r. a 2. 3. és 6. mese. Ovidiusból: Roma alapítása és Remus halála. Gabii városának bevétele. Daedalus és Ikarus. Philemon és Baucis. Midas. Emlézve Liviusból 4 fej. Ovidiusból Daedalus és Ikarus. Hetenkint egy írásbeli iskolai dolgozat.

Tanította: G l ó s z Miksa.

Történelem, heti 3 óra. A keleti népek és görögök történelme egészen, a rómaiaké a respublica bukásáig. Tankönyv: Vaszary Kolos Világtörténelme, I. rész.

Tanította: P a p András.

Algebra, heti 3 óra. Alapfogalmak. A négy alapművelet egész algebrai számokkal; a szorzásnál kiterjeszkedve a kéttaguak négyzetének és köbének képzésére s az osztásnál a geometriai haladvány ismertetésére. Tényezőkre való bontás, — legnagyobb közös osztó s legkisebb közös többszörös. A négy alapművelet törtszámokkal. Első foku egy ismeretlenű egyenlet. Arányok, aránypárok s alkalmazásaik. Havonként egy iskolai írásbeli dolgozat a megelőzőleg tárgyalt tananyag köréből. K. k. Mocnik-Klamarik-Wagner: Algebra.

Tanította: J a k a b Antal.

Rajzoló geometria, heti 2 óra. Constructiv Planimetria. K. k. dr. Fodor L. és dr. Wagner A. Planimetriai szerkesztések, testmértani alaptételek tárgyalása. A pont, egyenes és görbe vonal, szög és lapidomok s testek ábrázolása, helyzete és projectioi a síkon. — Építmények, homlok és alaprajzok és azok metszeteinek ismertetése.

Tanította: S i p o s Sándor.

Természetrajz, heti 3 óra. Tankönyv: Kriesch-Koch „Ásvány-, kőzet- és földtan“. — Tananyag: alapvető vegytani ismeretek. Az

ásványok alaki, természettani és vegyi tulajdonságai. Különös ásványtan. Egyszerű és összetett kőzetek. Az előírt és tárgyalt ásványok és kőzetek bemutatása. A Föld fejlődésének története s a jellemzőbb fosszil alakok bemutatása.

Tanította: dr. N e m e s Félix.

V. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: Szász Károly.

Hittan, heti 2 óra. A kath. egély alaptana, nevezetesen: Jézus istensége és a rom. kath. egyház isteni tekintélyének bebizonyítása. K. k. Dr. Wappler. A kath. egély tankönyve.

Tanította: B o d o s i Lajos.

Magyar nyelv, heti 3 óra. A szép irály kellékei. A szerkezet főbb szabályai: az anyaggyűjtés, a tétel kidolgozása (vázlatok készítése) és az előadás főbb formái. Arany J. balladáinak tárgyalása. A prózai műfajokat megvilágító olvasmányok. Havonként egy írásbeli dolgozat. T. k. Névy L. „Stilisztika“ II. R.

Német nyelv, heti 3 óra. Herder Cid románczaiból 1—9 15—18, 21—39 kellő magyarázatokkal. Fordítás magyarról németre Névy L. Stilisztika II. R-ből: Az első hó. Athenében. Vonások a régi magyarok erkölcséből. A germánok erkölcei. Havonként egy iskolai írásbeli dolgozat, a nyelv- és mondattan és a szabatos fordítás gyakorlására. T. k. Heinrich: Herder Cid-románczok és segédk. Névy L. Stilisztika II. R.

Tanította: H a y d n J. Hugó.

Latin nyelv, heti 6 óra. a) Prózai olvasmány Livius I. II. III. könyvéből: Aeneas és utódai, Róma alapítása, a Horatiusok és Curiatiusok harcza, Tarquinius Superbus Gabii, bevétele, összeküvés Tarquinius javára, Horatius Cocles és Marcus Scaevola, A plebs kivonul a szent begyre. C. Marcus Coriolanus. b) Költői olvasmány: C. Valerius Catullus-nak 14, Albius Tibullusnak 9 költeménye; P. Vergilius Maro-nak 5 ódája; P. Ovidius Naso Metamorphosis-ából: Az emberi nem négy korszaka, Deucalion és Pyrrha, Baucis és Philemon. Két hetenkint egy isk. írásbeli dolgozat. K. k. Livius ed. Iványi. Pirchala Imre: Anthologia Latina. Kolmár és Sváby Fordítási gyakorlatok.

Görög nyelv, heti 4 óra. Az attikai alaktan a „mi“ végü igékig; a megfelelő apróbb mondatu fordítási gyakorlatokon kívül még: 22 mese, adoma a scholasticus-ról, Anacharsis, Socrates, Diogenes A három alvilági bíró, Tantalus, Ibicus. Az ifjabb Cyrus szemlét tart, Prometheus és Deucalion cz. olvasmányok. K. k. Dr. Szamosi J. Görög nyelvtana és olvasókönyve. Kéthetenként 1 iskolai dolgozat.

Tanította: B o d o s i Lajos.

Történelem, heti 3 óra. a) Az ó-kor történelméből a római császárság kora, a nyugati rész elbukásáig. (476) b) A középkor története. A népvándorlás korszakától a találmányok és fölfedezések korszakáig (1492). Kézi könyv : Vaszary: Világtörténelem II. r.

Tanította: S z á s z Károly.

Mennyiségtan, heti 4 óra. a) Algebra. A hatvány- és gyök-mennyiségek és a több ismeretlenű, I. foku egyenletek megfejtés módjai. b) Mértan. A planimetria. K. k. Mocnik-Klamarik-Wagner : Algebra és Mocnik-Klamarik-Wagner: Geometria.

Tanította: P á l Gábor.

Természetrajz, heti 2 óra. Tankönyv : Kriesch-Simkovic „A növénytan iskolakönyve“. Tananyag : az őszi flórában az organographia fogalmainak begyakorlása. A növények szövettana. A nevezetesebb virágtalan és virágzó növények ismertetése és rendszerbe foglalása. Mikroszkopos demonstratiók, kirándulások, gyűjteménykészítés.

Tanította : dr. N e m e s Félix.

VI. OSZTÁLY.

Osztályfőnök : **Hayán J. Hugó.**

Hittan, heti 2 óra. Tananyag : Isten eszméje és léte, a világ teremtése, föntartása, az emberi nem bünbe esése, a Megváltó igérete, eljövetele; Jézus élete, működése és hármias hivatata, az isteni malaszt szükségé, a malaszt eszközei : a szentségek és szentelmények; a négy utolsó dologról szóló tan. K. k. Dr. Wappler : „A kath. egély tankönyve“ II. r.

Tanította : K o p a t z J. Pátrik.

Magyar nyelv, heti 3 óra. A drámai költészet elmélete és fejlődésének története. A történetírás, szónoki beszéd és értekezés elmélete és története. Olvasmányok : Molière „Tudós nők.“ Mutatványok a régibb és újabb történetírókból. Kölcsey, Deák, Kossuth, gr. Széchenyi és Trefort beszédeiből, Értekezések. Havonként egy írásbeli házi gyakorlat. K. k. Névy L. „Rhetorika“ és „Olvasókönyv.“

Német nyelv, heti 3 óra. Bürger, Goethe, és Shiller életrajzának, valamint a német ballada és románcz fejlődésének ismertetése után olvastattak : Lénore. Der wilde Jäger. Das Lied vom braven Manne. Der Lootse. Der Fischer. Lied des Fischerknaben. Erlikönig. Mignon. Der Sänger. Der Zauberlehrling. Sankt Peter mit der Geiss. Die wandelnde Glocke. — Ford. magy. németre Somhegyi F. „Világtörténet“ III. k-ből : Angolország, mint köztársaság. A francia forradalom. Az ujkori történet jelleme. Felfedezések és európai gyarmatok más világországokban. A 30 éves háboru.

— Havonként egy isk. írásb. dolgozat. — K. k. Heinrich G. Német balladák és románczok. Somhegyi F. „Világtörténet“ III. k.

Tanította : H a y d n J. Hugó.

Latin nyelv, heti 6 óra. Olvastatott Sallustius Jugurthája. Továbbá Vergilius Aeneisenek I. II. könyve és Ciceronak Catilina elleni I. beszéde. Két hetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat. K. k. Sallustius ed. Hindy; Vergilius ed. Ribeck; Cicero ed. Klotz.

Tanította : B o d o s i Lajos.

Görög nyelv, heti 5 óra. a) Nyelvtanból: a „mi“ végzetű és rendhagyó igék; b) olvasmányok: tizenkét mese és 27 kisebb elbeszélés, Xenophon Anabasisából a II—VI. fejezet. Tankönyv: dr. Szamosi J. görög nyelvtana és olvasókönyve; Xenophon Chrestomathia, ed. Horváth-Elischer.

Tanította : P a p András.

Történelem, Heti 3 óra. Európa államainak története, az újkor századaiban, és a XIX-ik század legfőbb eseményei a legújabb korig. T. k. Somhegyi F. Egyetemes történet. III. r.

Tanította : S z á s z Károly.

Mennyiségtan, heti 3 óra. a) Algebra. A hatványozás általánosítása. A számrendszerek s összefüggéseinek ismertetése. A logarithmusok s alkalmazásai. Kitevői egyenletek megfejtése. b) Mértan. A trigonometria egészen. A pont helyzete a síkban. Két pont távolsága. Algebrai kifejezések geometriai szerkesztése. K. k. Mocnik-Klamarik-Wagner: Algebra és Geometria.

Tanította J a k a b Antal.

Természettan, heti 3 óra. Tankönyv: Kriesch: „Állattan.“ Tananyag: az állati test fejlődése és szervei élettani vonatkozásokkal, gondot fordítva ez emberi test egyes részeinek ismertetésére. Az állattypusok, osztályok, rendek és családok rendszeres ismertetése, nemek és fajok felemlítése — s a körülményekhez képest szemléltetésével. Mikroszkopos demonstratiók, kirándulások, rovargyűjtemény-készítés.

Tanította: dr. N e m e s Félix.

VII. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: P a p András.

Hittan, heti 2 óra. Tananyag: Az isteni akarat és teljesítésének feltételei; a cselekmények erkölcsi volta és beszámítása; erények és bűnök, a megigazulás szüksége és lefolyása, a külső isteni tisztelet tényei. Isten, önmagunk és felebarátunk iránt tartozó kötelmeink. A keresztény családi és társadalmi élete, a keresztény tökéletesedés eszközei. K. k. dr. Wappler: A kath. egély tankönyve. III. r.

Tanította: P. K o p a t z J. Patrik.

Magyar nyelv, heti 3 óra. Rövid bevezetés az aesthetikába. A művészetek osztályozása. A verstan tüzetes tárgyalása. A lyrai és epikai költészet elméletének és történetének áttekintése. Olvasmányul az egyes műfajok ismertetésével kapcsolatban kiválóbb verses művek, aesthetikai fejtegetések. Havonkint egy írásbeli házi dolgozat. K. k. Névy L. Az írásművek elmélete és olvasókönyv az írásművek elméletéhez.

Tanította: F ü l ö p Árpád.

Német nyelv, heti 3 óra. Bevezetés Goethe „Hermann u. Dorothea“-jához. Ez idyli eposz olvasása szükséges magyarázatokkal. Ennek bevégzése után szemelvények más eposzi (Klopstock „Messiása“) és drámái (Schiller „Wilhelm Tell“-je) valamint lyrai fajokból („St. Stephans Eid“ von Anastasius Grün. „Das Landleben“ von Hüly. „die Frühlingsfeier“ von Klopstock. „Venedig“ von Platen. „Abendfeier von Venedig“ v. Geibel; ez utóbbi könyv nélkül.) Prózaolvasmányok. („Aus der epischen Poesie“ Heinrischs Lehr- und Lesebuch II. Th. „Aus Eckehard die Waldfrau“. „Aus Don Quijotte“.) Havonkint egy írásbeli iskolai dolgozat magyarból németre, melynek tárgyait részint az olvasottak kivonatolásának, részint az auctorok irodalmi jellemzésének részletei tették. K. k. Weber R.: Goethe, Hermann und Dorothea és dr. Heinrich: Deutsches Lehr- und Lesebuch II. Theil. Dr. Szemák: A német irodalom története.

Tanította: I m e t s F. Jákó.

Latin nyelv, heti 5 óra. Olvasatott Virgiliusból: az Aeneis V. éneke. Ciceroból: Philippica in M. Antonium I-a. et XIV-a. 12 válogatott levél. T. Maccius Plautus Trinummusa, nyelvi tárgyi és aesthetikai fejtegetések mellett. Mindhárom szerzőtől olvasott tananyag részben — és a római állam — régiségek emléztettek is. Extemporálék. Kéthetenként egy iskolai írásbeli dolgozat, a Cserni-Dávid-féle stílusgyakorlatok II. részéből. K. k. Virgilius ed. Némethy, Ciceronis Orationes selectae ed. Dávid, Cicero válogatott levelei ed. Köpesdy, T. Maccius Plautus Trinummusa ed. Gerevics; Kolmár-Sváby fordítási gyakorlatok II. r.

Tanította: N a g y István.

Görög nyelv, heti 4 óra. Homér életrajza, művei, az Iliás mondája, az ó-ion nyelv járás ismertetése röviden; és Herodot életrajza. Olvasmányok: Homér Iliásából az I. II. ének; Herodot történelmi műveiből: Kroisos bukása, Kyros története, Kambyses Aigyptosban és Polycrates története. Tankönyv: Homér Iliasa Herodotos Teubner-féle szövegkiadások. Elischer J. Homeri szótár. Dr. Szamosi J. görög nyelvtana.

Politikai földrajz, heti 2 óra. Európa és a többi földrész kiválóbb államainak, ugyszintén az európai államokhoz tartozó gyarmatoknak vázlatos történelmi áttekintése mellett azok földjének

természeti jellemzése, föld- és bányaművelés, állattenyésztés, ipar és kereskedés, lakosság és államszervezet. Tankönyv: Scholtz Politikai földrajza.

Tanította: P a p András.

Mennyiségtan, heti 3 óra. a) Algebra. A II od foku egyenletek elmélete és a II-od fokura visszavezethető nagyobb fokuk megfejtése. A haladványok és alkalmazásaik, töke felszaporodás, járadék és törlesztési számítások kamatos kamattal. b) A testmértan egészben és a gömb stereometriájával kapcsolatosan a gömb háromszögtan alaptantételének, az oldalak cosinusáról szólnak lefejtése a cosmographiai tanulmányoknál leendő felhasználás céljából. K. k. Mocnik-Klamarik-Wagner: Algebra és Geometria.

Természettan, heti 4 óra. A mozgások törvényeinek ismertetése. Szilárd, csepegős és légnemű testek, egyensúly és mozgás tana; A hangtan és kapcsolatosan az ált. rezgéstán a nevezetesebb fénytűnemények tárgyalásával. K. k. Fehér: Kísérleti Természettan.

Bölcsészeti előtan, heti 2 óra. Lélektan. A lelki jelenségek csoportosítása; testi mozgalmasság és érzékenység nyilvánulásai, az értelem és akarat tényei; végül az emberi természet kettősségének feltűntetése. K. k. Joly H. Philos. Propaedeutika.

Tanította: P á l Gábor.

VIII. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: Glósz Miksa.

Hittan, heti 2 óra. Tananyag: A kath. egyház története, annak alapításától a legújabb korig, tekintettel az egyház terjedésére, küzdelmeire, s a felmerült tévtanokra, a politikai viszonyokra való befolyására, hierarchiai szervezetére, tudományos törekvéseire és a szerzetesi élet fejlődésére. K. k. Dr. Wappler: A kath. egyh. tört.

Tanította: P. K o p a t z J. Pátrik.

Magyar nyelv, heti 3 óra. A magyar irodalom története, részletes fejtegetése a Berzsényivel kezdődő korszaknak. Kapcsolatban mutatóványok minden írótól, valamint kitűnő irodalomtörténeti értekezések olvasása. A magyar nyelv törvényeinek rövid ismertetése. Havonként egy írásheli házi dolgozat. K. k- Beöthy Zsolt: A magyar nemzeti irodalom történeti ismertetése. Dr. Szinnyei J. A magyar nyelv rendszere.

Tanította: F ü l ö p Árpád.

Német nyelv, heti 2 óra. A német vigjáték elmélete- és fejlődésének ismertetése után olvastatott Lessing „Minna von Barnhelm“-je kellő magyarázatokkal. — Fordítások magyarról-németre Horváth M. „Magyarok történeté“-ből (isk. kiad.): Hunyady J.

kormányzósága. V. László országlata. A nagyváradai békekötés. Eger ostroma. Buda bevétele 1686-ban. — Havonként egy iskolai írásbeli dolgozat. K. k. Heinrich G. Lessing „Minna von Barnhelm“ és Horváth M. „Magyarok története“ (isk. kiad.)

Tanította : H a y d n Hugó.

Latin nyelv, heti 5 óra. K. k. Horatius ódáira Tetschenig szövegkiadás. E l i s c h e r Horatius Satirai, Epistolai. Dávid : Tacitus. Kolmár-Sváhy 2. v. Olvasmányok : Horatius satirából : I. 3. 5. 8. II. k. 1. 5. 7. 8. Az epodonokból 2. 3. 13. 16. Az ódákból I. k. 1. 2. 3. 4. 8. 10. 11. 16. 20. 26. II. k. 18. III. k. 12, 13, 30. IV. 5. 7. 10. Leveleiből I. 2. 3. 5. II. az ars poëtica. Tacitusból : Augustus, Germania és a germánok, Germanicus. A lex Papia Pop-paea. A törvények szaporítása. Livia és a senatus. Szövegemlézés. Extemporálék. Havonként két írásbeli iskolai dolgozat.

Görög nyelv, heti 4 óra. K. k. Dr. Csengeri János : Homér Odyssea. Szamosi János : Szemelvények Plato műveiből. A nyelvtan ébrentartása mellett Homér Odyssea-jából : Athene és Telemachos (I. 1—324.). Telemachos a népgyűlésben (II. 1—259.). Telemachosutrakelése (II. 260—432.). Odysseus Calypsonál (V. 1—225). Nausikaa (VI. 1—431.). Kibékülés (XXIX. 412—548.). Tárgyi és esztétikai fejtegetésekkel. Platoból : Socrates a börtönben, Sokrates végórái és halála. Extemporálék. Havonként egy írásbeli iskolai dolgozat, magyarból görögre,

Tanította : G l ó s z Miksa.

Történelem, heti 3 óra. Magyarország oknyomozó történelme a legrégebb kortól 1867-ig. Tankönyv : Horváth M. „Magyarország történelme“ rövid előadásban.

Tanította : P a p András.

Mennyiségtan, heti 2 óra. Kapcsolástan. Newton binomialis tételének lefejtése és alkalmazása magasabb fokú gyök vonására. b) Mértan. Az algebra alkalmazása a mértanra s viszont. A derékszögű koordinata rendszer, a pont helyzete, s két pont távolságának meghatározása. Az egyenes egyenleteinek előállítás. Két egyenes metszése által képezett szög meghatározása. Ezután az egész algebra és mértan csoportokba szedett ismétlése. K. k. Mocnik-Arenstein : Algebra, és Mocnik-Klamarik-Wagner : Geometria.

Természettan, heti 4 óra. Az erély, annak különféle alakjai s megmaradása. Az anyag szerkezete. A hőtán. A mágnesség és vilámlóság taná. Végül a cosmographia elemei. K. k. Fehér I. Kísérleti természettana. 6. jav. kiadás.

Tanította : J a k a b Antal.

Bölcsészeti előtan, heti 2 óra. Logika. Analysis és synthesis. A deductiv kutató módszer és ennek eszköze a syllogismus. Az in-

ductiv módszer és tényezői. A tudományok osztályozása és egyes fajok módszerei minőségének megállapítása. K. k. Joly Henrik: Philos. Propaedeutika.

Tanította: Pál Gábor.

Egyéb tantárgyak.

I. *Torna.* A gymn. ifjúság 4 külön-külön csoportra osztott, mégpedig az I. és II. oszt. fele, az I., — a II. oszt. fele, a III. és IV. oszt. a II., — az V., VI. oszt. a III., — a VII., VIII. osztálybeliek a IV. csoportba.

1. Csoport: I. II. osztály.

Heti 2 óra. Rend-, járó és szabadgyakorlatok; szergyakorlatok. Kirándulások, labdázás.

2. Csoport: II. III. IV. osztály.

Heti 2 óra. Sor-, rend-, szabad- és szergyakorlatok; kirándulások, labdázás.

3. Csoport: V. VI. osztály.

Heti 2 óra. Rend- és szabadgyakorlatok ismétlése; kanyarodás, fejlődés; műrend- és társasgyakorlatok; támfekvés; vivó- és rohamállások; futás. Szertornázás csapatokban: a) *Mászás*: az előbbi gyakorlatok ismétlése; versenymászás. b) *Korlát*: ismétlés; támszögdelés, lóbálás; szögtámasz-gyakorlatok, ülésből; henger; korlátugrás. c) *Nyújtó*: ismétlés; kelepfellendülések; lóbálás és függéscsere; forgások és átugrások a zsinegre. — d) *Gyűrűhinta*: ismétlés; hintázás közben egyszerű gyakorlatok. e) *Ugrások* a rohamdeszkán, magasan és messzebb akadályokon át; versenyugrás. f) *Ló*: ismétlés; ülécserék; átugrások, nehezebb kivitellel: szabadátugrással. *Távgyaloglás*: Kirándulások.

4. Csoport: VII. VIII. osztály.

Heti 2 óra. Ugyanaz, mi az V, VI. osztálynak, nehezebb kittel; menetgyakorlatok; távgyaloglás; a vivás elemei. Kirándulások.

Jegyzet. A gymnasium 4 felsőbb osztályából 22 ifju résztvett a „Magyar Tanulók Országos Tornaversenyén“ Budapesten s közülök hármat ezüst éremmel tüntettek ki, u. m. Gál Ádám VI. oszt. t. (magas ugrás), Lukács Zoltán VI. oszt. t. (gátverseny) és Becze Imre VII. oszt. t. (sikverseny).

II. *Egyházi és mű-ének.* Hetenkint 3 óra. A gymn. ifjúság az éneken folyó tanévben már kezdő és haladó csoportokra osztott, miután alattirt szaktanár által a múlt tanévben a 7 felső osztály a kezdők oktatásában részesült.

1. A kezdők (I. oszt.) ehhez képest az alapismeretekből u. m. vonalrendszer, a hangjegyeknek ezen rendszerbe való beillesztése, a hangjegyek írásmódja, mennyisége és értéke, ütemek,

térközők; továbbá az egyszerű és kettős keresztek jelentősége és használata; feloldó jel, hegedü vagy g-kulcs, pontok különféle helyei, szün-, ismétlő-, zár-, köt- és előadásjelek, segédelőadásjelek, hangkapocs (syncope). A hangjegyek és lépcsők gyakorlati kifejezése, a hangszervek idomitása előbb előhangoztatás és éneklés mellett, később az egyeseknél, azután csoportokban. — Fokozatos gyakorlatok a rendszeres hangjegy olvasáshoz és énekléshez.

Egyházi énekek és választékos irányu, könnyebb világi dalok betanulása.

2. A haladókkal (a 7 felső osztály) ismételtetett a múlt évi elméleti és gyakorlati rész. A már énekelt egyházi énekek művészi áttanulmányozása s 8 ujabbnak betanulása. K. k. Zsasskovszky-Bartalus.

3. Dalárda. Az ifjusági dalárda a haladók jobbjából alakított (28 ifju), kik ünnepélyesebb alkalmakkor választékos irányu dalokat adtak elő — férfi és vegyes karban.

III. Zene, hetenkint 7 óra. A zenei oktatásnál is az ifjuság a folyó tanévben épen, úgy mint az éneknél jeleztük, mint „kezdők” és „haladók” tanítottak.

1. A kezdőknek a jelen tanévben (számszerint 28 ifju) előadattak: a zenei alapismeretek olyforma egymásutánban, mint az az éneknél jelezve van, azon különbséggel mégis, hogy a hol az énektanításánál a hangszervig gyakorlatok kezdődnek: ott a zenénél a hangszerek alkalmazása és kezelése vette kezdetét. A hangszer leírása és egyes részeinek elnevezése, a test és hangszer tartása, felszerelése és hangolása, a nyirettyü egyensúlyos kezelése, az ujjak szabályszerű elhelyezése. Ezután a rendes gyakorlati zene, zeneiskola fokozatos, de minél biztosabb haladással. K. k. Huber K.

2. A Haladók csoportja a múlt tanévben sikerrel végzett kezdők sorából alakított (11 ifju). A múlt tanévi elméleti és gyakorlati rész rövid ismétlése után folytatása az Etudes-nek egy, két, három b-vel és kereszttel, tizenhatodik és harminckettedek játzsása, a kötött és staccató-hangjegyek correct kivitele, továbbá a másod fekvés ismertetése és betanulása, végre összjáték duett, quartett és egész zenekarban. K. k. Huber Károly.

3. Zenekar. Az ifjusági zenekar a haladók jobbjából alakított (9 ifju), kik ünnepélyesebb alkalmakkor a nemzeti és classicus zenéből vonó hangszereken darabokat adtak elő ett, duquartettt és zenekarban.

IV. Francia nyelv, Hetenkint 4 óra. A francia nyelvet tanuló ifjuság (számszerint 41) ezen tanévben is 2 csoportra, azaz „kezdők” és „haladók” csoportjára osztott be.

1. Kez d ő k, Heti 2 óra. K. k. Dr. Ch. Ploetz Silabaire. Tananyag : Hangtan s a francia olvasás szabályai. Az egyszerű mondatból kiindulva az ige-hajlítás, állító, tagadó, kérdő és kérdő-tagadó-alakban. Körülírt igeragozás. A határozott, határozatlan és részelő névelő. Főnevek ejtegetése. A melléknevek neme, egyeztetése és fokozása. A számnevek. A névmások összes nemei. Szótanulás. Fordítások. Havonként egy írásbeli isk. dolgozat.

2. H a l a d ó k, heti 2 óra. K. k. Hofer Károly „Rendszeres francia nyelvtan“ I. rész. Tananyag : Ismétlés. Rendszeres nyelvtan: a beszédrészek nyelvtana részletesen, a rendes és rendhagyó igék ragozása behatóan. Olvasmányok. Szótanulás. Fordítások. Kötetmények: „La Fontaine“ meséiből. Havonként egy írásbeli iskolai dolgozat.

Tanította : K o r b e r Imre.

IV.

Írásbeli magyar feladványok.

V. O s z t á l y. 1. A szünidő élményei (levél.) 2. Itéletek és ezekből következtetések alkotása. 3. A szülők iránti szeretet (a sokratesi beszélgetések alapján.) 4. A tél haszna és örömei. 5. Téli tájkép (tájrajz.) 6. Önéletírás. 7. Hasznos élet (elmélkedés br. Eötvös „Gondolatai“ alapján) 8. A kikeleti hóvirág (termrajzi leírás.) 9. A növények befolyása az állati életre (értekezés.) 10. Levél egy barátomhoz.

VI. O s z t á l y. 1. A ker. hadjáratok fontossága az emberiség művelődésére. (értekezés.) 2. Mit tanulhatunk a történelemből? (értekezés.) 3. A természet kihalása (elmélkedés.) 4. Shakesp. „Coriolánus“-ának tartalma (kivonat.) 5. Az ebfaj (termrajzi leírás.) 6. Szónoki érvék szerkesztése. 7. Szónoki beszéd. 8. Az állatok földrajzi elterjedését befolyásoló körülmények (értekezés.) 9. A nemes lelki élvezetek és ezek becse. (értekezés.) 10. A pünkösdi búcsu Csik-Somlyón (levél.)

VII. O s z t á l y. 1. A költészet és a művészetek. 2. A hangsúlyos verselésről. 3. Berzsenyi „Fohászkodás“-a. (méltatás.) 4. Szabadon választott elbeszélő költemény tartalma. 5. A költői leírás az epikai művekben. 6. A csodás elem az eposzban. 7. A magyar eposz rövid története. 8. Dalos Eszti. (Elbeszélés. Arany János „Tengeri hántás“-a nyomán.) 9. A lyrai és elbeszélő költészet közötti különbség. 10. Szabad dolgozat.

VIII. O s z t á l y. 1. Milyen lehetett az ősmagyarok költészete? 2. A Zrinyiász méltatása. 3. Alkalmi beszéd. 4. Dugonics András, mint drámaíró. 5. Kármán József munkássága. 6. A magyar nyelvújítás. 7. Kisfaludy Károly komoly drámái. 8. Jeles irodalmi mű ismertetése.

Érettségi dolgozatokul :

a) A magyar nyelv és irodalomból:

1. Arany János komoly elbeszélő költeményeinek ismeretése és méltatása.
 2. A magyar alkotmány s annak fejlődési mozzanatai az Árpád- és vezgyes házból származott királyok idejében.
 3. Melyek a párolgás által okozott tünetmények s miben nyilvánul azoknak gyakorlati haszna?
-

V.

Tanügyi adatok.

A) A tanév folyama.

A tanulók szabályszerű *feloétele* és beiratása szept. 1. és 2. napján, a javítóvizsgálatok pedig 3-án és 4-én tartattak meg; mihez képest az előadások szept. 4-én megkezdődtek és szakadatlanul folytak az egész tanéven át egészen június 13-ik bezárólag, melyen túl az évi közvizsgálatok és az érettségi szóbeli vizsgálat vették az időt igénybe.

A csiksomlyói *gymn. tanári személyzetben* a lefolyt év elején azon változás történt, hogy Wieder Gyula tanár a gyulafehérvári gymnasiumhoz áthelyeztetvén, helyébe a magyar és német nyelvi és irodalmi tanszakra *Haydn J. Hugó* rendeltetett át Brassóból ezen gymnasiumhoz. (Aug. 19. 2895. p. sz.) — Pál Gábor rendes tanár a tornázás tanításáról lemondván, ezzel *Korber Imre* ének- és zenetanár bizatott meg. (3505. p. sz.)

A tanártestület *gymn. működésének menetét* a tanév folytán általa megtartott 11 rendes, 5 rendkívüli, 3 módszertani s az érettségi vizsgálatok, valamint a főigazgatói hivatalos látogatás alkalmából megtartott 7 értekezlet sora tanusítja, a mint következik:

I. Az aug. 30-án tartott *rendes, szervezkedő* értekezletet igazgató beszéddel nyitotta meg, melyben a tanári pálya magasztos voltára és a tanítás legjobb módjának keresésére hívta föl rövid, velős vonásokban a testület figyelmét. A folyó ügyek rendjén igazgató több jeles munkát is mutatott be, melyeket főt. Halbik Cziprián pannonhalmi perjel és nt. *Varga Manó* dunaföldvári segéd-lelkész uraktól a szünidő alatt szerzett. Az értekezlet egyéb teendői a tanév elején szükséges szervezkedésre vonatkoztak.

A szeptember 27-iki értekezlet a *tandij* mentesség iránti kérényeket tárgyalván: 44 ifjut hozott a fennálló szabályzat értelmében részint egész, részint fél tandijmentességre ajánlatba, (kik

közül a főtanhatóság az egész tandíjat 21, a tandíj felét pedig 16 tanulóknak engedte el. 3771. p. szám.)

Az okt. 22-iki r. értekezlet a folyó ügyek elintézése mellett az ifjúság eddig tanusított erkölcsi viseletét és tanulmányi előhaladását vette *ellenörködő* bírálat alá.

A decz. 10-iki r. értekezleten a folyó tanévre vonatkozó *költségelőirányzat* állapotot meg.

A decz. 17-iki r. értekezlet a folyó ügyek között a *görög nyelvet helyettesítő tantárgyakra* vonatkozó állandó tanmenetet készítette el; a kölcsönkönyvtár számadásait felülvizsgálta, az ifjúsági könyvtárra nézve előirányzatot készített: végül az ifjúságot az első évharmadra vonatkozólag osztályozta.

A febr. 14-iki r. értekezlet a folyó ügyek között különösen a középiskolai Rendtartás 21-ik §-ának a mi helyi viszonyaink közt egyedül lehetséges betarthatásával és a *francia nyelv* mint rendkívüli tantárgy tanításának azon mértékével és órarendjével foglalkozott, mely egy „gymnasium“-nál és így nálunk is lehetséges.

A márcz. 17-iki r. értekezlet folyó ügyei között nevezetes vala a vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter ur ö excájának a *magyar tanulók országos tornaversenye* tárgyában idei 441. elnöki sz. a. kiadott rendelete. (Ennek következtében történt az, hogy, miután Imets F. Jákó igazgató Koröber Imre tornatanárt ezen ügynek egészen megnyerte, részére a tanulmányi alapból, a versenyző ifjak részére pedig ns. Csikmegyétől 20—20 frt egyenruházati és utazási segélyt szerzett, 22 ifju a csiksomlyói gymnasiumból az orsz. tornaversenyben részt vehetett s onnan 3 ifju kitüntetéssel együtt dicsőséggel is térhetett vissza.) Az értekezlet megállapította a II. évharmadra vonatkozó osztályozást. Végül igazgató tek. vitézlő *Bajkó Péter* honv. százados úr, tek. *Adorján Imréné* és *Fülöp Árpádné* önsgaik könyvadományait, illetve diszasztalterítőjét mutatta be.

A május 13-iki r. értekezlet a II. *osztálybeli hittanra* vonatkozólag új, a görög nyelvet pótló tárgyakra nézve pedig a fensőbbleg ajánlott szükséges tankönyvek előírását hozta javaslatba.

A május 9-iki r. értekezlet folyó ügyei között nevezetesebb a magas közokt. miniszteriumnak az 1890. évi XXX. t. cz. végrehajtására vonatkozó rendelete, mely a *IV-ik osztályt végző tanulók irányítására* illetve, a görög nyelvet pótló tárgyak felkarolására és

Igy a bifurcationalis tanrendszer foganatosítására irányul, (L. e tárgy tüzetesebb ismertetését a vezérértekezésben.) Imets F. Jákó igazgató ez értekezleten bejelentette, hogy a középiskolai tanár-egyesület idei jubileumi közgyűlése alkalmából rendezendő középiskolai kiállítást intéző bizottsággal magát érintkezésbe tette és a tan- és nevelő intézetek helyszín- és alaprajzait, valamint látképeit ki szándékozik állítani; és miután a kiállítás tervébe a tanárok irodalmi téren kifejtett működésük is felvétellett: idevágó munkákat is fog úgy az önmaga, mint Fülöp Árpád és Glósz Miksa tanárok részéről a kiállításra küldeni. Továbbá igazgató jelentette, hogy b. e. Nagy Lajos könyvtárából ft. Veress Sándor csikszentimrei plebános, hagyatéki gondnok ur szíves közreműködésével és püspöki kegyes helybenhagyás mellett 294 drb tanügyi vonatkozású munkát szerzett meg a *gymn. tanári könyvtár* részére. Ezért az értekezlet nevezetteknek köszönetet és elismerést szavazott. Csikmegye alispánja ngs. Becze Antal ur az orsz. tornaversenyre menő 22 ifju számára 440 frtot a nevelési alapból kiutalván: igazgató annak idejében ezen összeget felvette, s az ifjaknak uyugtatványok ellenében kiosztotta. Az értekezlet a tek. törvényhatóság ezen áldozatkészségeért mely egyedül tette lehetővé azt, hogy a csiksomlyói főgymnasium ifjai a versenyben részt vehessenek s magokat és a gymnasiumot ott e téren is kitüntethessék, hálás köszönetet mondott. Köszönetet és elismerést szavazott igazgatónak is, hogy Csikmegyénél ezen jelentékeny segélyt buzgó utánjárással kieszközölte. Az értekezlet az ifjuság magaviseletének és tanulm. haladásának eredményét is számbavevén, az ez évi nyilvános vizsgálatok rendjét a következőkben állapította meg:

A vizsgálatok a VIII. osztály és rajzteremben egyidejűleg két helyütt és két szakcsoportban tartattak meg, amint következik:

Junius 15-én V—VII. osztály a hittani, történelmi (földrajz) és bölcsészeti csoportból.

16-án I. és II. osztály a számtan- és rajzoló geometriából;
III. és IV. osztály a nyelvtani csoportból.

17., 18. és 19-én é r e t t s é g i vizsgálatok.

20-án V—VII. osztály a nyelvek csoportjából.

22-én I. és II. osztály a nyelvtani csoportból;

III. és IV. osztály a hittan- és történelmi csoportból.

„ 23-án V—VII. osztály a természettud. és mennyiség-tani csoportból,

Junius 24-én osztályozó értekezlet.

25-én I. és II. osztály hittan- és földrajzból;

III. és IV. osztály a földrajz-, természetrajz- és mennyiség-
tani csoportból.

" 26-án I—VII. osztály a torna-, ének-, zenéből és francia nyelvből.

" 27-én záró értekezlet.

" 28-án Záró ünnepély.

Junius 24-én az évváró rendes értekezlet tartatott meg.

II. Az okt. 3-iki *rendkívüli értekezlet* egy túlkorú és elkésve jelentkezett ifju felvételének ügyével foglalkozott. Az okt. 22-iki a *francia nyelvi tanszék* kérdésében dolgozott véleményes javaslatot, mely szerint a gymnasiumnál a jelen szervezés szerint ezen rendkívüli tárgy oktatására heti 4 óránál több időt és bővebb munkakört a tantervbe s órarendbe beilleszteni nem lehetvén: ns. Csikmege azon szándéka, illetve ajánlata, hogy a francia nyelv oktatására 600 frt javadalmazással rendes tanszék szerveztessék, az általa kívánt mértékben nem volt foganatosítható. Az okt. 31-iki rndk. gyűlés mint tanári szék, egy pár ifju fegyelmi ügyében intézkedett. A január 13-iki egy elégtelen tanjegyet kapott ifju javítóvizsgálat iránti folyamodványa tárgyában adott véleményes javaslatot. A márczius 6-iki rndk. értekezlet az erdélyi r. k. gymn. *tanárok fizetésének emelése* céljából kérelmezte a fensőbb tanhatóságnál, hogy az erd. rk. status középiskolái részére is nyújtható államsegély eszközzése végett az állami költségvetés megállapítása előtt a szükséges lépéseket megtenni sziveskedjék.

III. A *módszertani értekezletek* szeptember 2-án, december 23-án és márczius 24-én az útasítások értelmében tartattak meg és azoknak megállapodásai a főtanhatóságok leirataiban részint tudomásul vétettek, részint a jegyzőkönyvek szerkesztésére és tárgyára vonatkozólag a tanker. főigazgatóság észrevételei nyomán módosítottak. (3364. 4639—1890. 37. 1235. psz.)

IV. Az *érettségi vizsgálatok* tárgyában a VIII. osztályba bejáró tanárok által ápril 27-én, majd az évi osztályozás tárgyában május 12-én; az írásbeli dolgozatok eredménye felett május 29-én; Elischer József tanker. főigazgató ur elnöklete alatt junius 17-én, végül ugyancsak a kir. tanácsos ur elnöklete alatt junius 19-én tartattak meg az előirt értekezletek.

Junius 1-én a *hittani érettségi vizsgálat* ft. Bodó Alajos csik-

somlyói esperes-plebános, püsp. biztos úr elnökle alatt megtartatván: ugyanezen napon az ifjaknak ez alapon levő osztályozása is megejtetett.

Junius 18-án *Elischer* József kir. tanácsos és tanker. főigazgató ur önsága elnökle alatt és dr. *Szamosi* János miniszteri biztos úr jelenlétében a szóbeli érettségi vizsgálat folyt le, melyet a gymnasium püspöki biztosa, a kir. tanfelügyelő és mások személyes megjelenésökkel szerencséltettek.

Junius 12—19. napjain *Elischer* József főigazgató ur a csik-somlyói rk. főgymnasiumnál hivatalos látogatást végezvén: a gymnasiumnak úgy szellemi fejlődését, mint anyagi állapotát kedvezőnek és megnyugtatónak találta; a még fennforgó kívánalmakra nézve pedig észrevételeit a tanár-testülettel a junius 16-án, saját elnökle alatt tartott értekezletben közölte.

D) Vallás-erkölcsi állapot, ünnepek.

Szept. 4-én az iskolai év ünnepélyes „*Veni Sancte*“-val nyitott meg, melyen a tanári kar a begyült ifjuság élén testületileg vett részt.

Szept. 8-án, mint *Kisasszony* ünnepén, a gymn. tanuló ifjuság *meggyónt* és áhitattal az Ur asztalához járult.

Az ifjuság a tanéven át mindennap, kivéven a mi éghajlatunk alatt igen zordon téli hónapokat, fél 8 órakor szabályszerűen eljárt a templomba; vásár- és ünnepnapokon *Bodosi Lajos* tanár által tartott rendes exhortatiokat hallgatott, s azután jelent meg a sz. misén és déleesti isteni szolgálaton. Azonkívül résztvett az egyházi és ezen kegyhelyen tartatni szokott egyéb áhitatossági gyakorlatokban is előjárói felügyelet alatt.

A vallásos érzületet és kegyeletet ápoló mozzanatok közül az 1890—91. tanév folyamából felemlíthetők a következők!

Szept. 16-án az iskolai *törvények* a tanártestület jelenlétében felolvastattak. Hasonló történt a *finövelde*ben és internatusban is, melyekben a házi törvényeket az előjáróság szintén felolvasta és szükség szerint megmagyarázta.

Szept. 29-én sz. *Mihály* napján, mint a csik-somlyói *finövelde* *véd-szentjének* ünnepén a semináriumi ifjuság a lefolyt tanévben is megtartotta szokott házi ünnepélyét.

Okt. 4-én apostoli királyunk ö Felsége és *Lönhart Ferencz* kegyelmes püspök urunk öexja magas névünnepök alkalmából a tanuló ifjusághoz intézett alkalmi exhortatio után igazgató ünne-
pélyes sz. misét celebrált, melyben az ifjuság élén annak tanárai is testületileg vettek részt.

Okt. 5. *Lönhart Ferencz* kegyelmes püspök urunk öexja magas névnapi üdvözetünkre válaszólag őszinte köszönete mellett kifejezni méltóztatott, hogy „az összetartás, az előnkbe tűzött ma-
gasztos közreműködés, ha munkásságunkat a kölcsönös szeretet és a tisztelet kedvessé teszi: Isten segítő szent kegyelmével bö-
séges gyünölcöket hoz.“ (3600. psz.)

Nov. 25 én Szűz sz. Katalin, mint a *gymnasium védszentjének* ünnepe régebbi kegyeletes szokás szerint az idén is megületett, de csak szilkebb körben. Az ünnepély műsora következő volt: 1. Délelőtt 9 órakor ünnepélyes isteni tisztelet. 2. „Hymnus“ Erkel Ferencztől, Korber I. tanár vezetése mellett, előadja az ifjuság zenekara. 3. Ének. Énekli az ifjuság vegyes kara. 4. Szent Katalin élete a magyar verses legenda nyomán. Felolvassa Boga J. VII. o. t. 5. Hegedü-kettős a „Varázsfátyol“ czimü dalmüből. Elő-
adják: Gál Béla III. és Glósz Ernő IV. o. tanulók. 6. „Baleset“, írta és felolvassa: Dobos András VII. o. t. 7. „Búcsú“, Bajza Jó-
zseftől. Énekli az ifjuság férfikara. 8. Szavallatok magyar, német, latin, görög és francia nyelven. Wellmann Samu, Nagy Lajos, Merza Gergely, Kotró Márton VIII. és Ráduly Simon VI. oszt. tanulóktól. 9. „Szent Katalinról“. Imadal. Latinból fordította *Imets* F. Jákó gymn. igazgató; szavallja Petres János VII. o. tanuló. 10. „Mazurka“, Zsasskovszkytól. Quartett. Éneklik Mánya Antal V., Gál Ádám VI. Finta József VII. és Nagy Lajos VIII. osztályu tanulók.

Decz. 4. *Körmenty Lajos* körorvos, egyszersmind a csiksomlyói tanuló ifjuságnak hosszú éveken át szorgalmas és buzgó kezelő orvosa elhalálozván: koporsójára a tanár-testület koszorut helyezett s temetésén az egész ifjusággal együtt részt vett.

Decz. 7- és 8-án, azon kegyeletes Mária-ünnepen, az egész ifjuság áhitatos *gyónást* és áldozást végzett.

1891. január 3. *Lönhart Ferencz* kegyelmes főpásztorunk új-
évi üdvözetünkre válaszólag a többek közt így szól: „A t. ta-

nár urak szives jókívánatait, melyek előttem felette kedvesek, még kedvesebbé teszi azon meggyőződés, hogy az egyház és haza virágainak a zsenge ifjuságnak nevelése oly férfiak kezében van letéve, kiknek szilárd elhatározásuk az ifjuság valláserkölcös nevelése által gátot emelni azon veszélyes áramlatnak, mely a vallásos és erkölcsös érzelmet a népek szívéből kiirtani törekszik. (1. p. sz.)

Jan. 28. Néhai *Simor* János esztergomi bibornok-érsek, Magyarország nagynevű hercegprimása lelke nyugalnáért tartott gyász-isteni tiszteleten gymnasiumunk is részvételt és kegyelettel adózott.

Márcz. 15. A csiksomlyói rk. főgymnasium sikerült ünnepélyt tartott a következő programmal: 1. „Gyere haza Kossuth Lajos.“ Korber I. tanár vezetése mellett éneklí az ifjuság. 2. Beszéd. Elmondja F ü l ö p Árpád tanár. 3. Magyar népdal-egyveleg. Előadja az ifjuság zenekara. 4. „Riadó.“ Czuczortól. Szavalja Botár Béla VIII. o. t. 5. „Isten hozzád.“ Bajzától. Előadja az ifjuság énekkara. 6. „A szerelmes anya.“ Irta és felolvassa D o b o s András VII. o. t. 7. „Ütött az óra.“ Szavalja Boga József VII. o. t. 8. Hunyady-induló. Erkeltől; előadja az ifjuság zenekara.

Ápril 30. I m e t s F. Jákó gymn. és növeldei igazgatót, mint már 30 éves tanárt, névünnepe előestéje alkalmából a tanuló ifjuság az idén is, miként a lefolyt évek alatt, üdvözlő ünnepélylyel tisztelte meg. Az ifjuság K o r b e r Imre tanár vezetése alatt alkalmi dalokat énekelt és zenedarabokat adott elő; Kotró Márton VIII. és Boga József VII. oszt. tanulók szép üdvözlő beszédeket mondtak, melyekre az igazgató, hivatkozván a csiksomlyói tanuló ifjuság nevelés-oktatása ügyében csaknem egy embernyomokra kiterjedő működésére: kívánta, hogy ezen működésének hatása a 28 székely tanuló nemzedék mindenik tagjának életében a magyar haza javára százszorosán váljék gyümölcsözővé! A vacsora alatt mondott felköszöntők sorában B e n e d e k István honvédegyleti elnök ur az ünnepeltre, mint 30 éves nevelőre és tanárra, egyszersmind régi convictor- és bajtársára lendületes ódában mondott felköszöntőt.

Ápril 14—június 13. Az itten tartatni szokott szentantali áhitatosságokban kellő felügyelet mellett a gymu. ifjuság is részt vett, mi okból a kedd délelőtti előadások a 7—10 óráig terjedő tanidőben tartattak meg.

Május 17. A csiksomlyói *pünkösdi búcsuünnep*ek a gymnasiumban csak pünkösdi szombatján vették kezdetüket és az ifjuságra nézve is épületes buzgósággal folytak le. Pünkösdi napján az ünnepélyes szent misét Imets F. Jákó főesperes, főgymnasiumi igazgató celebrálta.

Junius 28. A záró ünnepélyt Korber Imre zene- és ének-tanár vezetése alatt az ifjuság által előadott zene- és énekdarabok tették ünnepélyesebbé. Igazgató az ifjuságot, szülőket és közönséget kiválólag az ifjak tanulmányi irányítására és megfelelő pályaválasztásra nézve tájékozta, s a jutalmak és értesítő kiosztásával az ünnepélyt és tanévet bezárta.

Jul. 2. Sarlós Boldogasszony napján, mely az itteni szerzetes háznak búcsuval egybekötött jeles ünnepe, a gymnasiumba járó tanulók közül néhány ifju épületes szertartás mellett fog a B. Sz. *Mária társulatába* felavattatni.

C) N ö v e l d é k.

I. A sz. Mihály főangyalról nevezett csiksomlyói *finövelde*ben a tanév folytán 35 nyilvános, 13 magán alapítványos, 14 fizetéses és 4 szervitor-tanuló neveltetett Imets F. Jákó főregens és Nagy István subregens felügyelete alatt. Az alapítványos és fizetéses tanulók 92 frt általány összeg fejében láttattak el.

1. A nyilvános alapítványosok közül élveztek :

Közalapítványt	Petri Kálmán és Wellmann Samuel	VIII. oszt.
	Becze Imre, Boga József, Dulinszki	
	József, Finta József és Vass Lajos	VII. „
	Balás Károly és Móricz László	VI. „
	Baka János, Ferencz Lajos, Györgypál	
	Domokos és Imets Ilyés	V.
	Bedő Joákim és Cziko István	IV.
	Márton Gábor és Várad Albert	II.
Apor-alapítványt	Csedő Domokos	V.
Báthori-félét	Sándor Géza	V.
Biró-félét	Kotró Márton	VIII.
Bors-Bálint-félét	Botár Béla	VIII.
	György Ilyés és Jartó Márton	VI
Csomortáni-félét	Balás András	VII.
Dénes-félét.	Imets János	III
Fogarasi-félét	Szabó Lajos	II
Fülöp-félét	Karda Béla	V.

Haller-félet	Veress András	V. oszt.
Kováts Miklós-félet.	Gál Ádám	VI.
	Bartha Balázs	II.
Lukáts Mihály-félet	Lukáts Vilmos	V.
Molnár-félet	Lakatos Kálmán	VIII. „ és
	Sárpataki Ferencz	V. „
Sántha-félet	Orbán Ferencz	VII. „
Tankó-félet	Nagy Benjamin	V. „

Ezek közül a Fogarasy-féle ösztöndij-alapítvány fölös-jövedelme (58 frt) az illető alapítványos szülőjének ruházatra és tanszerekre kiadatott; egyik alapítványból pedig, melyet Möricz László VI. oszt. tanuló a brassai főgymnasiumnál kézzel élvezett, 12 frt az ösztöndijalapba visszafizettetett. (3010. és 3012. f. sz.)

2. A *magán* alapítványosok közül élveztek :

Bocskor Elek-félet	Szöke Mihály	II. oszt.
Eröss Elek-félet	Szász Ákos	VI. „
Ferenczy Péter-félet	Nagy Lajos	VIII. „
	Ádám Jenő	VI. „
	Csiszér Imre	IV. „
Haller Mária-félet	Incze Dénes	IV. „
Kedves-Bara-félet	Kedves József	VII. „
Molnár Balázs-félet	Petres János	VII. „
	Gál Gergely és Lázár Domokos	V. „
Péterffy-félet	Korodi János	VIII. „
	Csató Pál	VI. „
	Antal Dénes	I. „

A „*Kedves Zsuzsánna*-féle csobottalvi illetőségű alapítvány, mely az erd. r. k. ösztöndij alapon kezeltetik, pályázó hiányában a lefolyt tanévben sem volt betöltve. A magán alapítványi helyek között a *Bors-Bálini*-féle a lefolyt tanévben szintén nem volt betöltve.

A finöveldőben elhelyezett alapítványos tanulók második időszaki előmeteléről tett kimutatás következtében egy ifju elégtelen előmenetele miatt alapítványát elvesztette; 2 pedig több szorgalomra intetett. (1472. p. sz.)

A *magán alapítványi helyek száma* a lefolyt tanévben egygyel szaporodott. Ugyanis ft. csikszentmihályi *Buzás Mihály* aicsikkerületi fűesperes, csikszentmártoni plebános ur, a csiksomlyói r. k. finöveldéhez csikszentmihályi rokon gymn. tanuló ifjak számára 2000 frt tőkével egy ösztöndij-alapítványt tett. (1550 p. sz.) A nemeslelkű jótékony alapító az alapítványi tőkét a csiksomlyói r. k. iskolák pénzalapja mellett kezelt többi magán alapítványok

pénztárába május 26-án tényleg le is tette. Midőn Buzás Mihály főesperes-fundátor urnak ezen nemes liberalitásaért, melylyel a csi ki székely ifjuság keresztényszellemű nevelés-ügyének nagynevű Maecenásai közé lépett, a magam s a csiksomlyói tan- és nevelőintézetek nevében e helyen is hálás köszönetet mondok : biztosíthatom ő méltóságát, a magas gondolkozású és puritán jellemű derék székely főpapot és hazafit, hogy nevét ezen áldozatkész alapítványozás által a legszebben és maradandóbban, mert a művelődő székely nemzedékek hálás és romlatlan keblében örökitette meg.

3. *Állami ösztöndíjat* ezen gymnasiumnál egy tanuló sem nyert és nem élvezett. *Kézi ösztöndíjban* azonban a lefolyt 189°/₉₁ tanévben részesültek összesen 7-en és pedig : Dániel Elemér, Keresztes József I., és Halmi Domokos IV., 60—60 frt; úgy szintén Wéger János IV. 100 frt. a jövedéki birság alapból; Tóth Vilmos II. oszt. 80 frt a Röck Szilárd-féle alapból; Kömény Gyula IV. oszt. 60 frt a károlyfehérvári káptalannál levő családi alapból; végül Ádám Jenő VI. oszt. 30 frt a csikmegyei nevelési alapból.

4. A csiksomlyói finöveldeben a *fizetési* tanulók száma, egész évi ellátásra, volt 14, kik a finöveldeben az alapítványosokkal egyenlő ellátásban és gondozásban részesültek.

II. A *csiksomlyói internátusban* a lefolyt 189°/₉₁ tanév alatt a tanév végeig 63 növendék nyert igen alkalmas elhelyezést, fűtést világítást és felügyeletet Imets F. Jákó internatusi igazgató és Bodosi Lajos felügyelő-tanár gondozásuk alatt.

Ezen növelde részére kidolgozott és fensőbb utasításokra némelyekben módosított „Internatusi rendtartás“ 1889. szept. 6-ról 2884. p. sz. az internatus addigi rendszerét továbbra is alkalmazandónak találta, melyen változtatás a lefolyt tanévben sem történt.

Az internatusi ifjuság *élelmezés* dolgában 7 csoportra volt beosztva, melyeknek részére 4 kifőző háztól 7 servitor növendék hordta be az ebédet és vacsorát, kiknek szükség esetén, kivált téli és sötét időben, az egyes csoportok tagjai felváltva segédkeztek. A tarisnyázás mennyiségét az előljáróság szabályozta; a kifőzést pedig ebédén és vacsorán naprólnapra ellenőrizte. Az internatusi 2 szolga a szolgálai teendőket pontossággal és meglegezősre teljesítette.

Servitor-növendékekül, kiknek, minthogy a csoportok részéről szolgálatuk fejében ingyenes ellátásban részesülnek, állásuk 1—1

ösztöndíjjal ér fel, oly szegény sorsu, de jó észtehetségü ifjakat vesz fel az intézeti előjáróság, kik különben alig részesülnének a gymn. nevelés-oktatás áldásaiban.

Az internátus nagyfontosságú intézménye a lefolyt tanévben is teljesen bevált és a növeldei ifjuságnak mind nevelési, mind tanulmányi tekintetben nagy előnyére szolgált.

A helybeli, valamint a közelfekvő csikszeredai és csiktaploczai tanulóknak, kiknek szülői kivánták, megengedetett, hogy a szülői háztól járjanak a tanodába ; azonban ezek közül is legtöbben (7) a nevelőházban találtak déli szállást s néhányan ebédet is.

A csiksomlyói internátus évi szükségleteinek fedezésére ns. Csikmegye törvényhatósági bizottsága az 1894. tanévre is 370 frtot megszavazván, ez összeg az igazgató kezéhez ki is utaltatott.

D) Egészségügy.

Csik-Somlyón az internátus beállításával a külső szállásviszonyok, kivéven a helybeli iskoláztató házakat, teljesen megszűnván : a gymnasiumban és kettős nevelőházban egyszerűbbé vált az ifjuság egészségi viszonyainak ellenőrzése és könnyebbé a betegek gyógykezelése.

Körmendi Lajos körorvos, ki hosszu éveken át volt a csiksomlyói tanuló ifjuságnak házi orvosa, decz. 4-én elhalálozván, a járási hatóság által a körorvosi teendőik végzésére és így a tanuló ifjuság orvosrendőri ellenőrzésére is tek. *Bogos* István orvos ur küldetett vala ki. A körorvosi s vele az ifjusági orvosi állomás f. évi márczius végével rendes pályázás utján dr. *Kolonics* Dénes orvostudor személyében betöltetvén, nevezett orvos ur, valamint elődei tették vala, kiváló buzgalommal és ügyességgel karolta fel a tanuló ifjuság egészségügyét.

A szórványosan jelentkező szembetegség alkalmatlanságából nemcsak a havi szemvizsgálatok tartattak meg, hanem az ellenőrzés és gyógykezelés az orvos ur által személyesen a nevelőház kórszobáiban a szükséghez képest gyakrabban, sőt a szükséghez képest naponként is teljesítettek.

Egyébiránt a csiksomlyói gymn. tanuló ifjuság egészségi állapota a lefolyt tanévben is — semmi komolyabb kóreset elő nem fordulván — általában *kedvező* volt.

E) Tanodai szerelvények gyarapodása.

I. A tanári könyvtár az 1890—91 iskolai évben következő művekkel gyarapodott :

1. Egyházi irodalom.

- A d a m i.** Regnum rationis. Cibinii. 8. r. — 2580. L. 12. (Vitalis K. nyug. plebános hagyatékából.)
- A n d r á s i A.** Egyházi beszéd a borszéki új templom felszentelésekor. Kolozsvár. 1844. 8. r. — 2729. B. V. 56. (Vitalis K. hátragyott könyveiből.)
- A kath. a u t o n o m i a** hordereje az egyház, állam és társadalom érdekeinek szempontjából. Pest. 1871. 8. r. — 2584. B. V. 72. (Vitalis hagyatékából.)
- B r ü s z t l e.** Recensio universi Cleri dioeceseos Quinqueecclesiensis. Quinque-Ecclesiae. 1874—80 n. 8. r. — 2511. J. VII. 17. (Vitalis K. hagyatékából.)
- A magyarországi latin és görög szertartású egyház önkormányzatának szervezete.** Pest. 1871. 8. r. — 2583. B. V. 71. (Vitalis Károly nyugalm. pleb. könyveiből.)
- F ü s s i T.** A szept. 15-iki Conventio és a decz 8-iki encyclica. Pest. 1865. 8. r. — 2599. K. III. 59.
- A főméltóságú H e r c z e g P r i m á s n a k** három irata B. Eötvös miniszterhez. Pest. 1867. 8. r. — 2601. H. III. 61.
- I m e t s F. J á k ó.** A B. Sz. Mária tiszteletének batásai. Kolozsvártt. 1865. n. 8. r. — 2719. H. t. (Szerző ajándéka.)
- „ Ahitatossági Kalauz. Csik-Somlyón. 1886. k. 8. r. — 2723. G. VII. 41. (Szerző ajándéka.)
- „ A kath. pap egyházi és polgári tekintetben. Kolozsvártt. 1865. 8. r. — 2720. H. t. (Szerző ajándéka.)
- „ A sz. keresztutja. Csiksomlyói zárda betüivel. 1884. 16. r. — 2730. B. I. 21. (Szerző ajándéka.)
- „ A B. Sz. Mária Társulatának) törvényei és áhítatossági gyakorlata. A csiksomlyói kolostor betüivel. 1877. 16. r. — 2731. B. I. 20. (Szerző ajándéka.)
- „ Egyházi énekek a tanuló ifjuság használatára. Csik-Somlyón. 1887. 16. r. — 2732. C. I. 19. (Szerző ajándéka.)
- L a k a t o s Gy.** Felix atya 1863-ik évi nagybőjti értekezései. Egerben, 1863. 8. r. — 2570. K. III. 46. (Vitalis K. hagy.)
- L i n z e r.** Theologisch-Practische Monatsschrift für Seelsorger Prag 1821. 24 kötet. 8. r. — 2695. L. 70. (Tóth István nagy-szebeni hittanár ur ajándéka.)

- Martin-Mester.** A katolika Religio tankönyve. Egerben. 1854 N. 8. r. — 2614. H. VII. 39. (Vitalis K. hagyatékából.)
- Mendlik Ág.** A katekizmus magyarázata. Budán. 1859. 8. r. — 2569. L. 20. (Vitalis K. hagyatékából.)
- Mester Ist.** A katolika religio tankönyve. 1. és 2. kötet. Pesten. 1857. 8. r. — 2569. L. 19. (Vitalis K. hagy.)
- Munkay J.** Igaz-e, hogy mi katolikusok mindenben hátra vagyunk? Esztergom. 1888. 8. r. — 2565. H. III. 67. (Vitalis Károly nyug. pleb. hagyatéka.)
- „Istennek földi országa. Pesten. 1855. 8. r. — 2564. L. 21. (Vitalis K. hagyatékából.)
- Mayrhofer J.** Vallási előadások I. és II. k. Győr. 1850. 8. r. — 2562. H. III. 60. (Vitalis K. hagyatékából.)
- Póór A.** Aeneas Sylvius II. Pius Pápa. Budapest 1880. 8. r. — 2612. K. II. 38. (Nagy Lajos kanonok hagyatékából.)
- Répasszky J.** Általános dogmatika vagyis alapzatos theologia. Kassa, 1880. n. 8. r. 4 köt. — 2567. H. III. 56. (Vitalis Károly hagyatéka.)
- Schematismus ven. Cleri Transsylvaniensis. A. Carolinae.** 1888. 8. r. — 2495. B. V. 29. (U. a.)
- Scriptores Ordinis S. Benedicti, qui 1750—1880. fuerunt in imperio austriaco-hungarico.** Vindobonae. 1881. n. 8. r. — 2510 J. VII. 19. (A pannonhalmi t. könyvtárnok úr ajándéka.)
- Somogyi A.** Magyar korona országaihoz tartozó róm. kath. papság és szerzetes rendek egyetemes névtára. Budapest. 1878. 8. r. 2555. J. IV. 25. (Vitalis K. hagyatékából.)
- Szaniszló F.** Doctrina religionis christiano-catholicae. Tom. II. Pestini. 1837. 8. r. — 2613. L. 44.
- Szentirási szakaszok.** Eger. 1871. 8. r. — 2592. L. 10. (Vitalis K. hagyatékából.)
- Tóth Ferencz.** Homiletika. Győr. 1814. 8. r. — 2574. K. III. 52. (Vitalis K. hagyatékából.)
- Veszely Károly.** Erdélyi Egyháztörténelmi adatok. I. k. Kolozsvárt, 1860. 8. r. — 2471. H. III. 58. (Vitalis K. hagy.)
- X. Y. Z.** Katolikusok ébredjétek! Buadpest, 1883. n. 8. r. — 2590. H. III. 60. (U. a.)
- Dr. Zerich T.** Az erd. kath. Statusgyűlés. M.-Vásárhelytt, 1868. 8. r. — 2594. D. VI. 43. (U. a.)

2. Magyar nyelv és irodalom.

- Ballagi A.** Irodalomtörténeti közlemények. I. Évf. Budapest, 1891. 8. r. — 2725. Ak. 102.

- Bonaparte Napoleon** élete's tulajdonságai. Pesten. 1804. k. 8. r. — 2692. L. 64. (Nagy Lajos kanonok hagyatékából.)
- Danielik J.** Emlékkönyv. Pesten. 1852. 1. és 2. kötet (egybek.) N. 8. r. — 2558. L. 16. (U. a.)
- Deáki Filep Sámuel.** Az ifju Anacharsis utazása Görögországban. Kolozsváron. 8. r. — 2647. L. 41. (U. a.)
- Fogarasy D. János.** Műszókönyv I— I. r. Pesten, 1835. 8. r. — 2641. B. V. 42. (Nagy Lajos kanonok ur hagyatékából.)
- Genovéva.** Csik-Somlyón. 1842. 8. r. — 2578. L. 57. (Vitális K. hagyatéka.)
- Hallerkői** Haller László. Telemachus bujdosásának történetei. Kassán. 1758. 8. r. — 2642. L. 23. (Nagy Lajos kanonok hátrahagyott könyveiből.)
- Hampel J.** Emlékbeszéd Rómer F. Flóris rendes tagról. Budapest. 1891. 8. r. VI. 13. sz. — 2709. Ak. 95.
- Högyes E.** Emlékbeszéd Balogh Kálmán a nagy. tud. Akad. rendes tagja felett. Budapest. 1890. Ak. 8. r. — 2520. Ak. 95.
- Ihász Gilbert.** Szellemi kincstár I. kötet. Budapest. 8. r. — 2560 H. VII. 37. (Vitális K. hagy.)
- I. F. J. Koszoru,** melyet nagyságos és főtisztelendő Nagy Lajos urnak, tisz. kanonok, alcsik és kászonkerületi főesperesnek, csikszentgyörgyi plebánosnak, papi arany- és esperesi ezüst-jubileuma alkalmából 1884. okt. 5-én fűzött és átnyujtott. Csik-Szereda. 1884. 4. r. — 2716. (a Szerző Imets F. Jákó ajándéka)
- Tusnádi I. F. J.** Cypruslomb Hell Ede sirjánál. Gy. Fehérvár. 1868. 8. r. — 2717 H. t. (szerző Imets F. Jákó ajándéka.)
- Tusnádi I. F. J.** Cyprus-lomb. Loew Gusztáv sirjánál. Gyula-Fehérvártt. 1868. 8. r. — 2718. H. t. (Szerző Imets F. Jákó ajándéka.)
- Imets F. Jákó.** Óda a kolozsvári nagytiszteletű kegyes tanítórendiek társházának százados jubileumára 1876. október 15-én. Székely-Udvarhely. 1876. 4. — 2721. H. t. (szerző Imets F. Jákó ajándéka.)
- Ipolyi A.** Lonovits érsek emlékezete. Pesten. 1868. 8. r. — 2602 H. IV. 25. (Vitális K. hagy.)
- Ipolyi A.** Veresmarti Mihály élete és munkái. I. II. k. Budapest 1875. k. 8. r. 2643. K. II. 37. (Nagy Lajos kanonok ur hagyományából.)
- János Deák.** Szellemi sziporkák. Esztergom. 1890. k. 8. r. — 2515 H. t. (Szerző örököseinek ajándéka.)
- Klein Gy.** Emlékbeszéd Heer Oswald külső tagról. Budapest. 1890. N. 8. r. — 2508. Ak. 95.

- Liptay Sámuel.** Parnaszszusi időtöltések. Pesten. 1822. 8. v. — 2625. B. V. 41. (Vitális K. hagyatéka.)
- Matlekovics S.** Emlékbeszéd Apáthi István rendes tagról Budapest 1891. VI. 12. sz. 8. v. 20. x. — 2687. Ak. 95.
- Medgyes L.** Erdélyi Lant 1837—1845. Kolozsvártt. 1846. 8. r. — 2645. B. V. 39. (Nagy Lajos kanonok hagy.)
- Pecz V.** Emlékbeszéd Pott Frigyes Ágoston külső tagról. Budapest. 1890. Ak. 8. r. — 2519. Ak. 95.
- Petrik G.** Magyarország bibliographiája 1712—1860. Budapest. 1888. I. (1—4 r.) 14 frt. 8. r. — 2702. K. VI. 2. (Vétel u.)
- Petthő G.** A magyar Krónika Spanger András Jesuita által Cassán 1734. 8. r. — 2644. L. 29. (Nagy Lajos kanonok hagyományából.)
- Simonyi Zs.** A nyelvujjítás és az idegenszerüségek. Budapest 1891. 8. r. — 60 x. Ak. — 2685. Ak. 91.
- Baróthi Szabó Dávid.** Kisded szótár. Kassán, 1792. második kiadás k. 8. r. — 2648. L. 57. (Nagy L. kanonok hagy.)
- M. Szabó F.** Poetai versezet, két könyvben, Kolo'sváron, 1827. k. 8. r. — 2689. B. V. 68. (Vitális K. hagyatékából.)
- Szent-Jóbi Szabó L.** Költeményes munkái. Pesten, 1791. 8. r. — 2646. L. 68. (Nagy L. kanonok hagyatékából.)
- Szarvas G. és Simonyi.** Magyar nyelvtörténeti szótár. Budapest, 1889. I. k. 1890. II. k. 8. r. — 2603. M. IV. 3. (Vétel utján szereztetett be.)
- Szász K.** A világirodalom nagy eposzai. Budapest. I. k. 1881. II. k. 1882. 8. r. — 2700. K. I. 20. (Vétel utján.)
- Szemerei Szemere P.** munkái. Szvorényi József. Budapest 1890. Ára 6 frt. 8. r. — 2701. K. VI. I. (Vétel utján.)
- Szózata** magyar néphez csángó-magyar testvéreink érdekében. Eger. 1879. 8. r. — 2729. B. V. 49. (Vitális K. hagy.)
- Szvorényi J.** Emlékbeszéd Danielik János tiszteleti tagról. Budapest. 1891. 8. r. — 2611. Ak. 95.
- Tanárki M.** Biographiák. Pesten. 1812. 8. r. — 2581. L. 6. (Vitális K. hagyatékából.)
- Dr. Télfy Iván.** Ujabb hellen munkák és a hellen nyelvtanítás. Budapest. 1890. 8. r. — 2506. Ak. 91.
- Tompá M.** Összes költeményei I.—IV. Budapest. 1870. 16. r. — 6 frt. — 2715. M. I. 1. (Vétel utján.)
- Vanda** krakkói herczeg asszony, vagy a szerelem áldozatai. Pozsonyban s Pesten. 1822. 8. r. — 2649. L. 66. (Nagy Lajos kanonok ur hagyatéka.)
- Varga O.** Aradi vértanuk Albuma II. bőv. kiad. Budapest, 1890. 8. r. — 2704. M. IV. (Vétel utján.)

- Vers-gyűjtemény. Kolozsvárt. 1829. 8. r. — 2691. K. III. 54.
(Nagy Lajos kanonok hagyatékából.)
- Volf Gy. Régi magyar Codexek és nyomtatványok. XIV. kötet 8.
r. — 2504. Ak. 55.

3. *Classica philologia.*

- Aesopi Phrygis et aliorum fabulae. Bassani. 1734. k. 8. r. —
2639. E. I. 23.
- Aler Paulus. Gradus ad Parnassum. Lipsiae. 1749. 8. r. — 2632.
L. 60. (Nagy Lajos kanonok hagyatéka.)
- Em. Alvari. Institutionum Grammaticorum lib. I. p. I. Budaë,
1799. 8. r. — 2637. L. 61. (Nagy Lajos kanonok hagy.)
- Balde Jacobi. Lyricorum lib. IV. epod unus Monachii. 1643. 8.
r. — 2618. E. I. 26. (Nagy Lajos kanonok hagyatékából.)
- Burján M. Dissertatio-Critica. Cs.-Somlyón 1806. — 2690. K.
III. 56. (Nagy Lajos kanonok hagyatékából.)
- C. Crispi Sallustii opera. Halae. 1923. 8. r. — 2630. L. 59.
Nagy L. kanonok hagyatékából.)
- Caji Julii Caesaris. Commentarii de bello Gallico et civili. Man-
heimii. 1779. 8. r. — 2617. L. 69. (Nagy L. kanon. hagy.)
- C. Plinii Secundi. Epistolae et Panegyricus. Vol II. Biponti 1789.
8. r. — 2622. L. 40. (Nagy L. hagyatékából.)
- Catulus, Tibulus Propertius cum Galli fraginentis et Pervigilio
Veneris. Vindobonae. 1803. k. 8. r. — 2636. L. 71. (Nagy L.
kanonok hagyatékából.)
- Erasmii Rotterdami Colloquia. 8. r. — 2634. L. 42. (Nagy L.
kanonok hagy.) 2 péld.
- Holle Phil. Mythologia. Budaë. 1806. 8. r. — 2638. L. 67.
(Nagy Lajos kanonok hagyatékából.)
- Homonnay Imre. P. Ovidius Naso szomorú verseinek öt könyve.
Trattuernél. 1825. 8. r. — 2551. L. 3. (Nagy L. hagy.)
- Latin nyelvtudomány II. folyamata (címlap nélkül). — 2577.
B. V. 76. (Vitalis K. hagyatékából.)
- Marcelli Palingenii Zodiacus Vitae. Lipsiae, 1832. — 2640. C.
I. 18. (Vitalis K. plebános hagyatékából.)
- M. T. Ciceronis Orationes Selectae. Chr. Wahl. Tyrnaviae. 1775.
I. II. 8. r. — 2615. L. 14. (Nagy L. kanonok hagy.)
- M. T. Ciceronis Selectae Orationes cum notis Chr. Cellarii.
Debreczini 1796. — 2615. 8. r. L. 54. (Nagy L. hagy.)
- M. T. Ciceronis ad familiares Epistolae. Tyrnaviae. 1782. 8.
r. — 2633. L. 5. (Vitalis K. hagyatékából.)

- M é h e s** J. Cornelius Neposnak geographai kultsa. Pesten. 1801. K. 8. r. — 2576. L. 5. (Vitalis K. hagy.)
- M u c e l i u s** F. Introductio in linguam latinam. Cibinii. Claudiopoli 1798. 8. r. — 2586. L. 9. (Vitalis K. hagy.)
- N é m e t h y** P. Latin nyelv elemei. Pesten. 1844. 8. r. — 2556. L. 7. (Vitalis K. hagyatékából.)
- O v i d i u s**. Magyar Ovid. Viski T. Pál. Kolozsvárt, 1802. 8. r. — 2624. L. 45. (Nagy L. hagyatékából.)
- P. Ovidius Naso—Hömonnay**. Pontusi levelei. Ibise, Diófa keserve, és ortza orvossága. Budán. 1827. 8. r. — 2619. L. 17. (Nagy L. kanonok hagyatékából.)
- P. Ovidii Nasonis Metamorphoses ex recensione Burmanni**. Tom. II. Lipsiae. 1784. 8. r. — 2635. L. 36. (Nagy L. hagy.)
- P. Ovidi Nasonis Epistolae Heroidum**. Tyrnaviae. 1760. 8. rét. L. 53. — — 2626. (Nagy L. hagyatékából.)
- Publi Terentii Comediae cum notis Farnabii**. 1712. Pata-vii. 8. r. — 2628. E. I. 22. (Nagy L. hagyatékából.)
- Q. Curtii Rufi. De rebus Alexandri Magni**. Patavii, 1755, 8. r. — 2627. E. I. 20. (Nagy L. kanonok hagyatékából.)
- Q. Horatii Flacci opera**. Deprez Lud. tom. I. II. Budae. 1817. — 2616. L. 35. (Nagy L. kanonok hagyatékából.)
- Sallustii Crispi Opera**. Lipsiae. 1829. k. 8. r. — 2681. C. I. 16. (Nagy L. kanonok hagyatékából.)
- Stampa Eugenii. Triumphus**. Mediolani. 1728. 8. r. — 2623. L. 58. (Nagy L. kanonok hagyatékából.)
- Taciti opera**. Ed Weise. Lipsiae. 1829. 8. r. — 2620. C. I. 17. — Nagy L. kanonok hagyatékából.)
- Dr. Téli I. Kisfaludy Károly „Mohács“-a görögül**. Budapest, 1881. Ak. XV. k. 10. sz. 8. r. — 2728. Akad. 91. (Nagy L. kanonok kanonok hagyatékából.)
- Vályi—Nagy Ferencz. Homer Iliása I. és II. köt. Sáros-Patakon, I—XXIV. ének**. 1821. 8. r. — 2550. L. 2. (Nagy L. kanonok hagyatékából.)
- Cicero—Virág B. Lelius**. Pesten. 1802. 8. r. — 2623. L. 30. (Nagy L. hagyatékából.)

4. *Modern philologia.*

- Dr. Asbóth Oszkár. A hangsúly a szláv nyelvekben**. Budapest, 1890. 8. r. 80 kr. — 2684. Ak. 91.
- Barna Ferd. Kalevala, a finnek nemzeti eposza**. Pesten. 1871. 8. r. Ak. — 2703. K. VI. 6. (Vétel u.)

- Dictionnaire de poche française — allemand et allemand-française.** Strassbourg. 1805. 8. r. — 2669. K. I. 25. (Nagy L. kanonok hagyatékából.)
- Fleischhacker** és Kárpáti. Német nyelvtan. Budapest. 1890. 8. r. — 2546. H. VI. 9. (Vitalis K. pleb. hagyatékából.)
- Márton József.** Német-Magyar-Deák szótár. Pest. 8. r. — 2668. L. 28. (Nagy L. kanonok hagyatékából.)
- Dr. Munkácsi B.** Votják szótár. I. füzet. Budapest. 1890. Ak. 8. r. = 1.50 frt. — 2542. Ak. 100.
- Tanárki J.** Torquato Tasso megszabadított Jeruzsáleme. I—II. Pesten. Landerernél. 1805. 8. r. — 2582. K. I. 21. (Nagy Lajos kanonok hagyatékából.)
- Tipray J.** Gyakorlati francia nyelvtana. Pest. 1860. 2 füzet. 8. r. — 2554. K. III. 47. (Vitalis K. hagyatékából.)

5. Történelem és régészet.

- Abel J.** Olaszországi XV. századbeli íróknak Mátyás királyt dicsőítő művei. Budapest. 1890. 8. r. — 2610, Ak. 69.
- Ajtay S.** A világ történetei. I. II. Pesten, 1814. 8. r. — 2653. L. 46. (Nagy Lajos kanonok hagyatékából.)
- Bajza.** Világtörténet. Pest, 1846. 8. r. — I—VIII. t. 2654. H. III. 72. (Nagy L. kanonok hagyatékából.)
- Budai E.** Régi tudós világ története. Debreczen. 1802. 8. t. — 2662. L. 50. (Nagy L. kanonok hagyatékából.)
- Bumüller D.** Világtörténet. I. II. k. Pest. 1857. 8. r. — 2711. L. V. (Nagy Lajos hagyatékából.)
- Décsy S.** Osmanographia. I. r. Bécsben. 1788. 8. r. — 2694. L. 13. (Nagy Lajos hagyatékából.)
- Gr. Gvadányi J.** A világnak közönséges története. I—IX. k. (a 7 ik kötet hiányzik.) Pozsonyban. 1796. — 2559. L. 2. (Nagy Lajos kanonok hagyatékából.)
- G. György.** A régi s mostani legnevezetesebb időbeliek híres tetteiknek és életeiknek hiteles rajzolatok. Pesten, 1803. — 2693. L. 64. (Nagy L. kanonok hagyatékából.)
- Dr. Hampel J.** Archaeologiai közlemények. XVI kötet. Budapest. 1890. 4. r. — 2500. D. VII. (Vétel után.)
- Holbergii L.** Synopsis Historiae Universalis. Hannig et Lipsiae. 1771. k. 8. r. — 2651. L. 52. (Nagy L. hagyatékából.)
- Horváth J.** Az egyetemes hadtörténelem vázlata. Budapest, 1889. 8. r. — 2502. M. II. 3. (Bajkó Péter honvéd százados ur ajándéka.)

- H u b e r F.** *Politica Civitatis. Claudiopoli.* 1829. — 2688. L. 32.
(Nagy Lajos kanonok hagyatékából.)
- I m e t s F. Jákó.** Magyarország történetei mnemonico-leoninus versekben. Gy.-Fehérvár. 1867. — 2722. R. IV. 39. (Szerző aj.)
- K a m p e J.** Amerikának feltalálásáról. I—II. rész. Kolozsvár. 1793. L. 4. (Vitalis K. hagyatékából.)
- K o s s u t h L.** *Irataim az emigrációból.* Budapest. 1880—82. 8. r. I—III. — 2710. Ak. II. 1. (Vétel útján.)
- K u l t s á r I.** Magyarország históriája. Pesten, 1803. 8. r. — 2566. L. 3. (Vitalis K. hagyatékából.)
- M a r t i n i F.** *Primae Lineae Historiae Transilvaniae. Cibinii et Claudiopoli.* 1779. 8. r. — 2655. L. V. 8. (Nagy L. hagy.)
- M i t t e r b a c h e r L.** *Primae Lineae Historiae Naturalis.* Budae. 1825. k. 8. r. — 2661. L. 63. (Nagy Lajos hagy.)
- P a l m a Carolus Fr.** *Notitia rerum Hungaricarum. Budae et Cas-soviae,* 1785. — 2650. L. 33. (Nagy L. hagyatékából.)
- P é c z e l i J.** A magyarok történetei Ázsiából kijövetelöktől fogva mai időkig. Debreczenben. 1857. 8. r. — 2660. K. III. 53. (Nagy L. kanonok hagyatékából.)
- P e t r i k G.** *Repertorium a Századok 1867—1890. folyamailhoz.* Budapest. 1890. 8. r. — 2522. (vétel útján.)
- P u l s z k y F.** A magyar pogány sirleletek. Budapest. 1891. 10 sz. 8. r. 20. — 2686. Bk. 93.
- R u p p I.** *Numi Hungariae hactenus cogniti. Budae.* 1841. Fons. I. 8. II. 4. r. 26 táblával egybekötve. — 2540. M. (Vétel u.)
- S c h w a r c z Gy.** Az athaenei alkotmánytörténelem korszakai, azon csak imént fölfedezett görög munkában, melyet némelyek Aristotelesnek tulajdonítanak. Budapest. 1891. — 2683. Ak. 94.
- S z i l á g y i F.** A reformatio harmadik századjának ünnepén tartott beszéd. Kolozsvárt. 1818. 8. r. — 2587. B. V. 69. (Vitalis Károly hagyatékából.)
- S z i l á g y i F.** *Klio.* Kolozsvártt. I. 1832. II. 1833. III. 1834. 8. r. — 2652. L. 47. (Nagy L. kanonok hagy.)
- S z i l á g y i S.** Erdély és az északkeleti háboru I. k. Budapest. 1890. Ak. 5 írt. M. 8. r. — 2521. Ak. 6.
- Gr. T e l e k i J.** Hunyadiak kora Magyarországon. I—5. X—XII. k. Pesten, 1852—1857. 8. r. — 2541. L. 1. (Vétel u.)
- T ó t h I.** A rómaiak történetei. Pesten, 1844. k. 8. r. — 2656. E. I. 24. (Nagy L. kanonok hagyatékából.)
- Ü r m ö s i S.** Az elbujdosott magyarok Oláhországban. Kolozsvárt, 1844. 8. r. — 2596. k. III. 49. (Vétel u.)

Ás z a r i K. A várnai csata. Pest. 1864. 8. r. — 2557. K. III. 48. (Vítális K. hagyatékából.)

Z i l a h y. Historia. (Czimlap nélkül.) — 2575. L. 11. (Vétel u.)

6. Földrajz. Utleírás. Statisztika.

B e n k ő J. Das Datum auf den Philippinen. Wien. 1890. k. 8. r. — 2524. H. t. (Szerző ajándéka.)

B e r e c z A. Földrajzi Közlemények. Budapest. 1890. n. 8. r. — 2525. Foly. 11. (Vétel utján)

F a r k a s S. Utazás Észak-Amerikában. Kolozsvárt. 1834. n. 8. r. — 2665. L. 18. (Nagy L. kanonok hagy.)

G e o g r a p h i a i Szókönyv. Pesten, 1830. 8. r. — 2658. K. 45. (Nagy L. kanonok hagy.)

K o h a u t h W. Compendium universae Geographiae. Cassoviae, 1840. — 2659. L. 24. (Nagy L. hagy.)

L a s s ú I. Az ausztriai birodalomnak statistikai, geographiai és historiai leírása. Pesten, 1833. — 2657. L. 22. (Nagy Lajos kanonok hagyatékából.)

M é h e s S. Úti jegyzetek. Kolozsvártt, 1847. k. 8. r — 2664. E. I. 51. (Nagy L. kanonok hagyatékából)

T o m k a-S z á s z k i. Introductio in Geographiam. Edit. altera. Posonii et Cassoviae. 1777. k. 8. r. — 3667. L. 51. (Nagy L. hagy)

Z á d o r E. Geographiai kézikönyv. Pesten, 1831. 2 k. 8. r — 2693. L. 31. (Nagy L. hagy.)

W e n z e l y. Generalkerte von Siebenbürgen. Wien. 1816. — 2573. K. (Vitalis K. hagy.)

7. Mennyiségtan és Csillagászat.

H ö l l M. Exercitationum mathematicarum I. Claudiopoli. 1755. k. 8. r.— 2585. L. 8. (Vítális K. ur. hagyatékából.)

I n s t i t u t i o n e s Arithmeticae. Pars I. Claudiopoli. 1836. 8. r. 2697. L. 40. (Nagy L. hagy.)

P e t a v i i: Rationarium temporum. Francofurti. 1665. k. 8. r. — 2666. L. 65. (Nagy L. hagy.)

P e t h e. Mathesis. Bécsben, 1812. 8. r. — 2672. L. 26. (U. a. h.)

8. Természettan és regytan.

A k a d e m i a i Almanach polgári és csillagászati naptárral. Budapest. 1891. 8. r. — 2523. K. I. 20. (Vétel u.)

- Antolik K.** A hangáttétellel előidézett hangidomokról kifejlesztett rezgő hártványokon és üveglemezeken. Budapest. 1890. 8. r. — 2518. Akad. 90.
- Berde Á.** A chemia iskolája. Kolozsvártt. 1849. 8. r. — 2579. L. 39. (Vitális K. hagyatékából.)
- Biwald L.** Institutiones Physicae. Viennae. 1779. 8. r.— 2678. L. 48. (Nagy L. hagyatékából.)
- Horváth J.** Elementa Physicae. Budae, 1799. 8. r. — 2816. L. 37. (Nagy L. hagyatékából.)
- Laczkó J.** Ásványelemzések. Budapest. 1891. 8. r. — 2708. Akadémia ajándéka 87.
- Molnár J.** A természetiokról Newton tanítványainak nyomdoka szerint, hat könyv. Pozsonyban és Kassán, 1777. 8. r. — 2680. L. 49. (Nagy L. hagy.)
- Neumann J.** Compendiaria Physicae institutio. Graecii. 1808. 8. r. — 2679. L. 34. (U. a.)
- Dr. Schenek J.** Kísérleti adatok az akkumulátorok működéséhez. Budapesten. 1890. 8. r. — 2507. Ak. 90.
- Thán K.** Az ásványvizeknek chemiai constitúciójáról és összehasonlításáról. Budapest. 1890. 8. r. — 2547. Ak. 90.
- Dr. Weinholt F.** Physikalische Demonstrationen. Leipzig. 1887. n. 8. r. — 2713. K. VI. 11. (Vétel utján.)

9. Természetrájk és orvostudomány.

- Dr. Brancsik K.** Trencsénvármegyében található molluscák rendszeres összeállítása. Budapest. 1890. 8. rét. — 2509. Akadémia ajándéka, 87.
- Brehms.** Thierleben. 3. Aufl. Leipzig u. Wien. 1890. 8. r.— 2549. M. III. 2. (Vétel utján.)
- Eichelberg** Methodischer Leitfaden zum gründlichen Unterricht in der Naturgeschichte. Zürich. 1853, — 2675. L. 25. (Nagy Lajos kanonok hagyatékából)
- Gotthard I.** A fotografia. Budapest. 1890. 8. r. — 2606. M. V. 14. (Vétel utján.)
- Hanák Ker. J.** A természetrajz elemei. Pesten. 1845. — 2626. L. 38. (Nagy Lajos kanonok hagy.)
- Hazslinszky F.** A magyarhoni lemezgombák (Agaricini) elterjedése. Budapest. 1890. XXIV. 3. sz. — 2516. Ak. 87.
- Kanitz A.** Haynald Lajos bibornok mint botanikus. Pozsony. 1889. 8. r. — 2705. K. VI. 4. (Szerző ajándéka.)

- Dr. Kanitz A. Kardinal Ezbischof dr. Ludwig Haynald als Botaniker. Budapest. 1890. 8. r. — 2706. K. VI. 5. (Szerző aj.)
- Kanitz M. Le Cardinal Haynald archevêque de Kalocsa considéré comme botaniste. Claudiopoli. 1890. 8. r. — 2707. K. XII. 3. (Szerző ajándéka.)
- Klug S. Az enyv mint tápanyag. Budapest. 1890. Ak. (40.) — 2517. Ak. 90.
- Dr. Lendl A. Tanulmány az epeira cucurbitina Cl. E. alpica L. K. és E inconspicua E. S. nevű fajokról. Budapest. 1891. 8. r. — Akad. Math. kozl. XXIV. — 2727. Akad. 87.
- A meteorologiai és földdelejjességi m. kir. központi intézet évkönyvei XVIII. K. 1888. évfolyam. Budapest. Athenaeum 4. r. — 2553, I. VII. 3. (Meteorol. intézet ajándéka.)
- Nagy P. Állattan I. és II. k. Kolozsvárt, 1847. 8. r. — 2677 L. 27. (Nagy L. kanonok ajándéka.)
- Dr. Salamon. A szembetegség biztos és gyors gyógyítása. 1884. 2729. B. V. 59. (Nagy Lajos kanonok hagyatéka.)
- Schmidt S. A drágakövek. Budapest. 1890. 8. r. — 2607. M. V. 13. (Vétel útján.)
- Téglás G. Ujabb barlangok az erdélyi érczhegység övéből és a Fehér-Körös hunyadmegyei völgyszakaszáról. Budapest, 1891. 8. r. — 2682. Ak. 87.
- Teschler Gy. Körmöczbánya és északnyugati vidékének közei. Budapest. 1890. 8. r. — 2545. Ak. 87.

10. Bölcsészet, nevelés-tudomány, aesthetika.

- Elekes K. Mi az iskola feladata? Kolozsvárt. 1863. 8. r. — 2729. B. V. 55. (Vitális K. hagyatékából.)
- Irányszék a felekezeti és közös iskolák ügyében. Gy.-Fehérvár. 1871. 8. r. — 2598. H. III. 65. (U. a.)
- Pope: Próba tétel az emberről. (Angolból.) M.-Vásárhelyen. 1819. 1673. L. 62.
- Pellico Silvio—Császár F. Értekezés az emberi kötelességekről. Pest, 1853. 8. r. — 2674. K. III. 55.
- Dr. Szemák I. A középiskolai oktatás sikertelenségének okairól. Budapest. 1886. 2714. K. VII. 12.
- A vallás és közoktatásügyi m. kir. Miniszternek a közoktatás állapotáról szóló és az országgyűlés elé terjesztett tizenkilencedik jelentése. I. füzet: Népoktatási rész 188⁹/₉. évről. Budapesten, 1890. II. füzet: A középiskolákról. A felsőbb tanintézetekről. A szakiskolákról és szaktanfolyamokról. Az em-

berbaráti és közművelődési intézetekről. Budapest, 1890. Negyedrétt. — 2605.

Ugyanannak. Az országos tanító-nyugdíj és gyámalap 1889. évi alapotáról szóló jelentése. Budapest, 1890. 5. r. — 2609.

11. Jogtudomány és nemzetgazdászati :

- A n t i-T i m o l e o n.** Legújabb politikai botrány. Budapest. 1884. 8. r. — 2591. H. III. 62. (Vítális K. hagyatékából.)
- B. B á n f f y J.** Bár a kertem nagyobb volna! Kolozsvártt, 1866.—2729. B. V. 52 (Vítális K. hagyatékából.)
- B e n t h a m-R é c s i.** Polgári s büntető törvényhozási értekezések. Kolozsvártt. 1842—2670. H. VII. 38. (Vítális K. hagy.)
- B e r e c z k y S.** 1876. jan. 11. a közigazgatási törvényjavaslat tárgyában mondott beszéde. — 2729. B. V. 54. (Vítális Károly hagyatékából.)
- B e r e c z k y S.** országgyűlési beszéde 1879. febr. 24. M.-Vásárhelytt, 1879. 8. r. — 1729. B. V. 51. (Vítális K. hagy.)
- A h u d a p e s t i** képviselők beszédei. Pest. 1865—2729. B. V. 53. (Vítális K. hagyatékából.)
- D e m o c r i t o s.** A Tisza kormány és a katolikusok. Budapest, 1883. 8. r. — 1588. H. III. 64. (Vítális K. hagy.)
- É s z r e v é t e l e k.** Ghiczzy K. interpellációjára. Pest. 1871.—2593. B. V. 70. (Vítális K. hagyatékából.)
- H a m a r P.** véleménye a tanulmányi alap jogi természete kérdésében. Temesvártt, 1873—2593. H. III. 56. (Vítális K. hagy.)
- H a y n a l d L.** erdélyi püspök felsőházi beszéde az erdélyi unio tárgyában. Pest. 1861.—2729. B. V. 57. (Vítális K. hagy.)
- I m l i n g K.** 1890-ik évi országgyűlési törvénycikkek. Budapest. 1890 8. r. — III. IV. f — 2544. J. 5. (Vétel utján.)
- Dr. K e l e t i K.** A Balkán félsziget némely országai és tartományainak közigazgatási viszonyai. Budapest. 1885. N. 8. r. — 2613. K. VI. 10. (Vétel utján.)
- K i r e** és miért szavazzunk? Budapest. 1875.—2597. B. V. 34. (Vítális K. hagyatékából.)
- Dr. K o l o z s v á r i S.** és **Dr. Ó v á r i.** A magyar törvényhatóságok jogszabályainak gyűjteménye. Budapest. 1890. 8. r. — 2712. Ak. 64.
- K u n á g o t i A** képviseleti és önkormányzati rendszer vonatkozva bazánkra. Arad, 1865.—2572. H. III. 57. (Vítális K. hagy.)
- M a g y a r** hiszekegy. Pécssett. — 2729. B. V. 60. (Vítális K. h.)

- M a r o s-T o r d a** megye tűzkárbiztosító szövetkezetének módosított alapszabályai. M.-Vásárhelytt. 1876.—2729. B. V. 58. (Vitalis)
- S c h w a r z** Gy. A tudományos és irodalmi kitünőségek jogcíme a felsőházi tagságra stb. 1808—1876. Budapest, 1890. 8. r. — 2548. Ak. 94.
- Gr. T e l e k i** D. képviselői jelentése Marosszék felsőkerületi választóihoz. Maros-Vásárhelytt. 1872. 8. r. — 2729. B. V. 50.
- T ó t h** L. A rövidtartamu szabadságvesztés-büntetések s a föltételes elítélés. Budapest. 1891. 8. r. — (Akad. XI. 4. sz. társ). — 1726. Ak. 94.
- A választások** előtt. Pest, 1872 8. r.— 2600. K. III. 51. (Vitalis.)
- Dr. V a r g h a** Gy. Magyarország pénzüntézetei. Budapest. 1885. 4 rét. — 2512. Ak.
- V é c s e i** F. Justinian „Omnem rei publicae“ kezdetű rendelete a jogi oktatás tárgyában. Budapest. 1890. 8. r. — 1501. Ak. 94.

12. Művészeti szakmák:

- P. T h e w r e w k** E. A magyar zene tudományos tárgyalása. Budapest. 1890. 8. r. — 1543. Ak. 91.

13. Folyóiratok és lapok.

- A b a f i** L. Figyelő. I—XXIV. k. Budapest. 1867—1887. 8. r. — 1503. Foly. 16. (Vétel utján.)
- A k a d é m i a i** Értesítő. Budapest. 1890. 8. r. — Foly. 18.
- B a r t h a** M. Ellenzék. XI. évf. 1890. Kolozsvár. Folió. 2689. Lapok. (Imets F. Jákó ajándéka.)
- Dr. F o d o r** J. Egészség. 1887—1890. évf. Budapest. 2505. Folyóirat, (vétel utján.)
- F ü s s y** T. Tájékoztó. Budapest. 1878. 1880. 1881. évfolyamok. 2699. G. V. 27. (Vitalis K. hagyatéka.)
- G y u l a y** P. Budapesti Szemle. Budapest. 1890. 8. r. — 2526. Foly. 4. (Vétel utján.)
- Dr. H e i n r i c h** G. Egyetemes Philologiai Közöny. Budapest. 1890. 8. r. — 2527. Foly. 2. (Vétel utján.)
- H o r v á t h** J. Hadtörténelmi közlemények. Budapest, 1890. III. évf. n. 8. r. — 2539. Foly. (Vétel utján.)
- Dr. K i s** J. és Palmer. Bölcsészeti folyóirat. V. évf. Temesvárott, 1890. — 2528. Foly. 14. (Vétel utján.)
- K ö n i g** Gy. Matematikai és természettudományi Értesítő. Budapest, 1890. 8. r. — 2530. Ak. 88. (Vétel utján.)

- Komócsi L. „Magyar Állam“. Budapest, 1890. — 2605. Hirl.
(Imets F. Jákó ajándéka.)
- Pál A. Közművelődés. Gyulafehérvár. 1890. Folio. — 2697.
Lapok. (Vitalis K. hagyatéka.)
- Schmidt S. Természettudományi füzetek. Budapest. 1890. n. 8. rét.
— 2537. Foly. 16. (Vétel utján.)
- Staub M. Földtani Közlöny. Budapest, 1890. n. 8. rét. — 2538.
Foly. 15. (Vétel utján.)
- Szárvas G. Magyar Nyelvőr. Budapest. 1890. n. 8, r. — 2529.
Foly. 3. (Vétel utján.)
- Századok. Budapest. 1890. 8. r. — 2532. Foly. 2. (Vétel u.)
- Szily K. Természettudományi közlöny. Budapesten, 1890. n. 8. r.
2533. Foly. 8. (Vétel utján.)
- Szilágyi S. Magyar Történelmi Életrajzok. Budapest, 1890. 8.
r. — 2531. Foly. 4. (Vétel utján.)
- Talabér J. Papok Lapja. Budapest. 1888. — 2698. Lapok.
- Talabér J. Jelenkor, I. évfolyam. Budapest 1874. jan. 22-től.
4. r. — 2698. Lapok. (Vitalis K. hagyatékából.)
- Történelmi Tár. Budapest. 2534.— Foly. 7. (Vétel utján.)
- Wolf Gy. Az országos középtanodai Tanáregyesület Közlönye.
Budapest. 1890. n. 8. r. — 2535. Foly. 6. (Vétel utján.)

14. Vegyesek.

- Imets F. Jákó, Kiadott irodalmi cikkeinek, prózai és verses műveinek jegyzéke. (Összeállítva a középisk. kiállítás alkalmából.) Cs.-Szeredában, 1891. 8. r.— 2724. H. t. (Szerző aján.)
- Szentkirályi K. Az erdélyi rom. kath Status Igazgató-Tanácsának évi jelentése 1890. évi szept. 23—24. napjaira összehívott statusgyűlés alkalmából. Kolozsvárt 1890. 8. rét. — 2514. D. VI. 43.

E szerint a tanári könyvtár az idén gyarapodott a megküldött 167 Értesítőn kívül 245 munkával 291 kötetben, 95 füzetben — s így az egész könyvtár-állomány 2824 mű, 2751 kötetben. és 1329 füzetben.

Az adakozóknak, a tanügy nemes barátjainak, az intézet nevében hálás köszönetet mond az igazgatóság.

Csik-Somlyón, 1891. június 12.

Glósz Mikea,
a tanári könyvtár őre.

II. Ifjusági könyvtár. Az ifjusági könyvtár könyvállománya a mult tanév végén volt 644 mű 660 példányban (767 kötet és 147 füzet) 582 frt 65 kr értékben. Az idei szaporodás a következő:

1. *Ajándék utján:* I m e t s F. Jákó igazg. urtól: Szépirodalmi kert 1. k. — Néhai Vitális Károly nyugalm. lelkész hátrahagyott könyvtárából Imets F. Jákó ur közvetésével: Ségur, Rövid és bizalmas feleletek a religio elleni ellenvetésekre 1 k. Hargitai. Néhány szó egy fiatal barátomhoz 1. k. Dr. Molitor- Dr. Tódor. A friedlingeni káplán 1 k. Blot-Veszely. Tul a siron ismét megismerjük egymást 1 k. Ventura-Gyurits. A katolika nő 1 k. Huszár K. Osvald atya 1 k. Zimándy Ignác, Ébresztő hangok 3 k. Ormódi B. Ujabb költeményei 1 k. Walter-Babinszky. Morus Tamás és korszaka 1 k. Janalik-Huszár. Róza az egyház hü leánya 1 k. Egy prot. lelkész. Miért szerettem én a kath. egyházat? 1 f. Lepsényi M. Válasz Masznyik E urnak 4 f. Káron L. A zárdák és ellenségeik 1 f. Huszár K. Katolikus könyvtár 8. f. XIII. Léo. Milyen legyen az országok, nemzetek és népek boldogító kormányzása 1 f. Dr. Éden. A római zsinati határozatok 1 f. Wieseman M. Szent orsolya 1 f. Nogáll J. egyházi szertartások magyarázata 1 f. Az illem és tisztesség arany szabályai 1 f. Proverbia et axiomata 1 f. Dr. Piszling — Dr. Navratil. Népszerű egészségtan 1 k. Gregus A. A matérialismus hatásairól 1 f. Kereskényi Gy. A veszta szűz 1 k. Zimándy J. Uj merénylet a józan ész ellen 1. f. Hepp J. Keresztény egyháztörténet 1 k. Györffy J. Hat humoros toaszt 1 f. Tóth M. Főveszedelmünk 1 f. Toldy F. Magyar szentek legendái 1 k. Matusik J. Erdély külön történelme 1 k. Racin. 1 k. — Az Önképzőkörtől: Képes Folyóirat, Magyar Salon és Akad. Értesítő 1890. évf. — Glósz M. tanár urtól: Óda a kolozsvári kegytan. rendick társabáznak 100-dos jubileumára 1. f. — Györffy J. családjától: Samu J. Györffy Iván életrajza 1 f. — Danielovičs K tanár urtól: Homeros világa kéteposza alapján 1 f. — Lampel R. kiadótól: Tanulók olvasótárából 10 f. — Petri K. VIII. o. t.-tól: Ried Paula, A jegyző leánya 1 k. Jartó M. VI. o. t.-tól: Kisfaludy K. minden munkái 1 k. — Fojér J. II. o. t.-tól: Dolinay Gy. Gyöngysorok 1 k. — Halmi D. II. o. t.-tól: P. Tóvölgyi L. Az ékszerárus leánya 1 k. — Ince L. I. o. t.-tól: J. A félkezű remete 1 k. — Jakabfi E. I. o. t.-tól: Milkó J. Mindenütt és sehol 1 f. — Balázs A. Czikó I. Nagy L. László J. Szász Á. közös ajándékuk: „Kálmán K. Dávid király zoltárkönyve és Kempis Tamás Krisztus követéséről“ cz. verses műve egy diszes kötetben.

Vétel utján: Varga O. Aradi vértanuk albuma 1 k. (A többi megrendelt munka ez idő szerint még meg nem érkezvén, azokról jövőben.)

Ez idő szerint a gyarapodás: 55 mű 55 példányban (25 köt. és 38 füz.) 604 frt 45 kr. értékben.

Haydn J. Hugó,
az ifjusági könyvtár öre.

III. A gymnasiumi kölcsön-könyvtár állása az 1890/91 tanév végével

a) *P é n z b e n :*

1. A tanévről fennmaradt	438 frt 32 kr.
2. Használati díj a könyvekről	287 frt 56 kr.
3. Kamat czímen bejött	2 frt 66 kr.
4. Könyvszállítványok után való 10%	31 frt 49 kr.
5. A kölcsön-könyvtár tulajdonát képező, használatból kiment tankönyvek el- árverezéséből bejött	70 frt 40 kr.
Összes bevétel	830 frt 43 kr.
Ebből kiadatott	391 frt 48 kr.
Pénztárkészlet	438 frt 95 kr.
Ebből egyeseknél el van helyezve	434 frt 06 kr.

b) *K ö n y v b e n :*

1. A mult tanév végén volt	2712 kötet.
2. Elárvereztetett	220 „
Maradt	2492
3. Jelen évi szaporodás, vétel útján	252 „
Összes könyvállomány	2744 kötet.

Nagy István,
a kölcsön-könyvtár őr.

IV. A természettani szertár az idén csak a fogyasztás tárgyát képező cikkek költségeinek fedezetéhez juthatott, 12 frtig terjedőleg, mert a költségeloirányzat megállapításánál csaknem az egész rendelkezésre álló összeg a tanári könyvtár gyarapítására fordított. Tekintettel ezen körülményre, de főleg arra, hogy a beszerzésekre évenként felhasználható összeg tekintélyesebb részét a szükséges folyóiratok előfizetési ára, az évi „Értesítő“ és az intézeti apróbb javítások s tisztogatások költségei állandóan igénybe veszik, s e miatt a már halaszthatlanul szükségessé vált költségesebb természettani eszközök beszerzése évek során javaslatba hozható se lesz: szertár őr ezen eszközökről összeállított eloirányzat kíséretében indítványt tett egy 1400 – 1500 frtig menő extra-ordinarium kérése iránt, de ezt a kérést a főtanhatóság „fedezet hiányában“ nem teljesíthette.

A szertár állománya e szerint a mult tanévben kimutatottal egyező: ugyanis 48-féle vegyszer és 404 darab természet- és menyiségstani eszköz összesen 2100 frt 16 kr értékkel.

Pál Gábor,
a természettani szertár őr.

V. **A természetrajzi szertár** ez iskolai évben az V. és VI. oszt. tanulók által gyűjtött növényekkel és rovarokkal szaporodott. Nagyobbmértű gyarapodását meggátolta az, hogy a begyűlt tan-díjnak beszerzésekre fordítható részlete ujabban más módon is meg-lőn terhelve, s így ha a főtanhatóság e célra külön összegről nem gondoskodik, jövőbeli nagyobbmértű gyarapításra sincs kilátás.

Dr. Nemes Félix,
a természetrajzi szertár öre.

VI. **A rajzminták gyűjteménye** a lefolyt tanévben nem gya-rapodott.

VII. A nyári *tornahelyiségben* a szerelvények javítottak. Bővebb felszerelése a jövő tanévre maradt.

VIII. **Az érem és régiségi gyűjteményhez** járult: B o d ó Ala-jos alesperes-plebános urtól egy lengyel ezüstpénz. B a j k ó Péter m. kir. honvédszázados urtól egy ezüst 30-as 1764, egy hasonló 1769-ből, egy Bethlen Gábor-féle, egy Max Jos.-féle ezüstpénz, egy svájci 10 Cent. egy angyalos magyar ezüst forintos, egy würtem-bergi 1817-beli VI kros, egy 1849-beli hat kros, egy 1868-beli angyalos 4 és 1 kros és egy romániai 2 báni-os. H a y d n J. Hugó tanár urtól: egy 1619-beli Mátyás-féle ezüstpénz, egy Moneta Hun-gariae, egy Zsigmond-féle grossus Poloniae, egy osztrák ezüst ga-ras, egy helvétiai 10 cent. egy 1864. bajor ezüst krajczár, egy török ezüstpénz, 6 drb rézpénz, egy 100 forintos 15,813. számú Kossuth-bankó. S z á s z Károly tanár urtól egy magyar és egy lengyel ezüstpénz és 3 Kossuth-bankjegy. S z e k e r e s János csik-taploczai expositus lelkész urtól két ezüst- és 5 drb rézpénz. — N a g y Ferencz sz. Ferencz-rendi szerzetes urtól 5 drb rézpénz. R á p o l t h y Ferencz szárazpataki plebános urtól egy helvétiai 10 cent. B a r t a Ferencz kántor-tanító urtól 14 darab rézpénz. G l ó s z Miksa tanártól 4 római rézpénz. C s ü r ö s i I. színész urtól egy Verus-féle dénár. W e l l m a n Géza IV. oszt. tanulótól 4 drb rézpénz és egy nikl öt márkás játékbarcza. N a g y István IV. oszt. t. 2 drb rézpénz. C s i s z é r Gábor IV. oszt. t. egy öt forintos Kossuth bankjegy, P á l Sándor IV. o. t. egy porosz játék-barcza. D o m o k o s Árpád IV. o. t. 5 darab rézpénz és 2 darab játékbarcza. C z i k ó Istvántól egy Lipót-féle VI-os 1673-ból és 2 drb rézpénz. I n c z e Domokos IV. o. t. egy ezüst- és 3 darab rézpénz, továbbá egy 2 frtos Kossuth bankjegy. B á n d i Ignác II. o. t. egy 10 frtos Kossuth-bankjegy. G á b o r József II. o. t. egy 10 frtos Kossuth-bankjegy. P é t e r Imre I. o. t. egy darab rézpénz. P o t o v s z k y Andor I. o. t. egy 10 frtos Kossuth bank-jegy. S z e b e n i Lukács I. o. t. egy drb rézpénz és 2 drb 1 fo-rintos bankjegy. S á n d o r Gyula IV. o. t. 2 drb rézpénz. M e z e y Ferencz IV. o. t. 2 drb rézpénz. B e d ő Joachim IV. o. t.

2 drb rézpenz. Beöthy Béla II. o. t. egy drb 5 frtos és 1 drb 15 kros Kossuth-bankjegy. Szvrcsik Antal kereskedősegéd urtól 1 drb rézpenz.

Fogadják a nemes figyelme adakozók az intézet nevében az igazgatóság hálás köszönetét.

Csik-Somlyón, 1891. június 12-én.

Glósz Miksa,
az érem- és régiségár öre.

F) Önképzőkör.

Az önképzőkör a lefolyt évben Fülöp Árpád tanár vezetése alatt működött.

A szeptember 21 én megtartott *alakuló* gyűlésen elnökké lett Botár Béla, titkárrá Korodi János, pénztárnokká Petri Kálmán, főjegyzővé Kotró Márton VIII. oszt. tanulók, aljegyzővé Dulinszky József VII. o. t., bírálóká választottak: Wellmann Samu, Józsa József VIII. o. tanulók és Dobos András VII. o. t.

A megtartott 1 alakuló és 10 rendes gyűlésen 59 prózai és verses dolgozat volt felolvasás és bírálat tárgya. A benyújtott művek közül 32 nyert felvételt a körnek „Haladás“ cz. érdemkönyvébe.

Pályadíjak is tűzettek ki, és pedig: egy szabadon választott költői élbeszélésre 2 frt, elnyerte Botár Béla VIII. oszt. t.; Petőfi Sándor elbeszélő költészetének méltatására 2 frt és Seneca Luciliushoz írott három levelének fordítására 1 frt; e két utóbbira pályázó nem jelentkezett.

Munkálkodásukkal kitüntek: Botár Béla 8. o. t. és Dobos András 7. o. t. Szavataikkal elismerést arattak: Botár Béla, Wellmann Samu 8. o. tanulók, ugyszintén Bedő Sándor, Dobos András és BogaJózsef 7. osztályu tanulók.

A kör járatta a Magyar Salont, Magyar Szemlét és Vasárnapi Ujságot; a m. t. Akadémiától ajándékképpen kapta az Akadémiai Ertesítő“-t.

A kör tagok közreműködtek a Katalin-ünnepen és körvezető tanárral együtt rendezték a márczius 15-i ki ünnepélyt. Két kimagasló jelenségül említendő a Faludi-Amade-ünnep és a Rudnyánszky Gyula érdekében megindult mozgalom.

Br. Amadé László és Faludi Ferencz emlékét december 21-én ülte meg a nemzeti irodalomért őszintén lelkesülő ifjúság. A vezető tanár buzdító beszéde, zenei és énekelőadások, kör elnöknek az ünnepelt két költőről felhozott ismertetése s a sikerült szavalatok képezték főlemelő jeleneteit az ünnepélynek, melyen az ifjúságon kívül jelen voltak a helybeli értelmiség emelkedettebb gondolkozásu tagjai s a gymn. igazgató egy pár tanárral.

Az ifjuság hazafias lelkesedésének nem közönséges jelét mutatta azáltal, hogy Rudnyánszky Gyula költőnek Mátyás-dalait 80 példányban, s „Új könyv“ czimű művét szintén több példányban szerezte meg. Ezenkívül az érettebb rész, az önképzőkör ifjúsága lelkes sorokban fejezte ki vonzalmát, nagyrabecsülését a költő iránt. „Költészetének nemes idealismusa — így szól az üdvözlés — egyik legdicsőbb alakját magasztatja, mélyen meghatják minden magasztosért felbuzduló lelkünket. Kérjük a gondviselést: Tekintetes Úrnak üdvös életét hosszúra mérje: adjon dalos kedélyt s fokozódó erőt a további dicsőséges munkára.“

A költő szívesen fogadta a romlatlan, őszinte szivekből fakadó nyilatkozatot s az önképzőkör vezetőjéhez intézett válaszában meghatóan írja: „Életem egyetlen vágya mindig az volt, hogy az ifjuság szívéhez tudjak szólni. Az emberi élet legfőbb kincse az ifjuság s a költő ifjúsága addig el nem vész, a míg dala az ifjuság keblében viszhangot ébreszt. — Másrészt az is végtelenül jól esik lelkemnek, hogy a derék ifjak éppen Mátyás-füzetemet szereztek meg oly tömegesen. Én Mátyás királyról nemzeti époszt s drámai trilogiát írok; Magyarország e legfényesebb korszakának történetével 10 év óta foglalkozom és mondhatom, hogy magyar dicsőségről álmodva, ihletem forrása többnyire a csodás Mátyás-idő. Forrón üdvözlöm a csiksomlyói ifjuságot. Szeretnék ott lenni, hogy mindnyájukat egyenként megüleljem, mert érzem, hogy jó magyarok. De a távolból csak bálás köszönetemet küldhetem hozzájuk kedves szeretetökért, mely szívem drága emléke lesz pályám határáig.“

Nagy örömet okoztak e szavak az ifjaknak, kik a hazafiságban az iskola falai között megerősödve, törekszenek a nemzet erős támaszává lenni.

Fülöp Árpád tanár,
mint a kör vezetője.

G) J u t a l m a k.

1) Az ezen gymnasiumhoz *jutalmi útalányképpen* utalványoztatni szokott 21 frtból hasznos olvasmányokul szolgálendő *könyvek* vásároltatván, azok a következő jó viseletű és szorgalmasabb tanuló ifjak között osztattak ki:

I. oszt. Antal Dénes, Daradics Félix, Potovszky András.

II. oszt. Bálint János, Bándi Ignác, Gábor József, Korber Ernő, Márton Gábor, Tóth Vilmos, Veress Árpád.

III. oszt. Böjthy Andor, György Imre, Imets János.

IV. oszt. Czikó István.

2) *Pénzbeli* jutalmat nyertek, és pedig: az *Adorján*-féle jutalmi alap kamatjából: Botár Béla VIII. o. magy. nyelvbéli kitünőségért 6 frtot. Ft. *Koucz* István tusnádi plébános ur ez évre is 5 frtot küldött, melyet Wellmann Samu nyert el ki, az érettségi vizsgálatot legszebb sikerrel állotta ki. A *Béldy* Tivadar és osztálytársainak jutalmi alapja kamatját nyerte Boga József, mint ki az alapító levélben kitűzött czélhoz képest a VII. osztályt általában a legjobb sikerrel végezte. Az *Imets*-féle jutalmi alap kamatjából Merza Gergely VIII. oszt. tanuló nyert 5 frtot, mint ki a német nyelv és irodalomból jelességgel maturizált.

3) *Imets* F. Jákó gymn. igazgató a meteorol. észleletekben kifejtett buzgó segítkezésért Petres János VII. oszt. tanulót 3 forinttal jutalmazta,

4) Karczfalvi *Gidrò* I. Bonifác, nem rég az intézet derék növendéke, most benczés tanárjelölt úr Pannonhalmán, „Rosty K. Gonzaga sz. Lajos élete“ czimű épületes diszkönyvet küldött egyik példás viseletű és a vallásban leginkább kitünő tanulónak. A jutalomkönyv Kovács Zsigmond IV. oszt. tanulónak íteltetett oda.

VI.

Az ifjuság névsora és érdemsorozata.

(Szállás, viselet és általános osztályzat.)

I. osztály.

András Dénes, sz. szbsz. elégt.
 Antal Dénes, alp. fnt. jó, J.
 Antal Imre, fnt. jó, elégs.
 Bakó Károly, szl. jó, elégs.
 Balás Andor, szl. szbsz. elégs.
 Balás Béla, int. jó elégt.
 Bálint Zoltán, int. km.
 Buttyán Sándor, szl. szbsz. elégs.
 Dániel El. int. öszt. szbsz. elégt.
 Daradits Félix, int. jó, J.
 Elekes István, int. szbsz. elégt.
 Élthes Alajos, int. jó, elégt.
 Eröss József, int. jó, jó.
 Fórika Antal, ism. int. jó, elégs.
 Gábor János, int. jó, jó.
 Gegő Béni, szl. jó, elégs.
 Hodor Jakab, int. szbsz. elégs.
 Incze József, szl. jó, elégt.
 Incze László, ism. int. szbsz. jó.
 Jakabfi Endre, ism. fnt. jó, jó.
 Kádár Mátyás, int. jó, elégs.
 Kadas Nándor, int. szbsz. elégs.
 Keresztes József, int. jó, jó.
 Köllő Ferencz, int. szbsz. elégt.
 Lőrincz Jakab, int. jó, elégs.
 Nagy Károly, int. jó, J.
 Péter Imre, szl. jó, elégt.
 Péter M., g. kath.*) szl. jó, elégs.
 Pichler Imre, szl. jó, elégt.

Potovszky András, int. jó, J.
 Potovszky Antal, int. v. n. m.
 Sipos Sándor, int. km.
 Szakács J. ev. ref. szl. jó, elégs.
 Szász József, int. jó, jó.
 Szebeni Luk., int. szbsz. elégt.
 Szvoboda Miklós, int. jó, elégt.
 Zakariás Izsák, fnt. jó, elégs.

Összesen : 37.

II. osztály.

Bálint János, szl. jó, J.
 Bándi Ignác, int. jó, J.
 Bartha Balázs, alp. fnt. jó, J.
 Becze László, fnt. jó, J.
 Biró Árpád, int. szbsz. elégs.
 Bőjthy Béla, szl. szbsz. jó.
 Dávid Mózes, szl. szbsz. elégt.
 Eröss Béla, fnt. jó, elégs.
 Eröss József, int. jó, jó.
 Fejér József, fnt. szbsz. elégs.
 Finta Ernő, int. jó, jó.
 Fodor Miklós, int. jó, jó.
 Gábor József, fnt. jó, J.
 Ifj. Gál Sándor, fnt. szbsz. elégt.
 Id. Gál Sán. szl. szbsz. elégt.
 Gáspár János, szl. szbsz. elégt.
 György Gyárfás, int. jó jó.
 Halmi Domokos, szl. öszt. jó. jó.

*) Egy-két más vallásu ifjut kivéve, az egész ifjuság róm. kath. vallásu lévén, az a névsorban, mint önként értendő, jelölve nincs.

Holló János, szl. jó, elégs.
 Imre Béla, szl. szbsz. elégt.
 Jánosi János, fnt. szbsz. elégt.
 Korber Ernő, szl. jó, J.
 Lajos Ignác, szl. jó, elégs.
 Márton Gábor, alp. fnt. jó, J.
 Márton László, szl. jó, jó
 Mezey Lajos, int. szbsz. elégt.
 Mühlfay András, fnt. szbsz. jó.
 Nagy Lázár, fnt. jó, jó.
 Sándor Károly, int. jó, elégs.
 Sántha Lajos, gk. szl. jó, elégs.
 Szabó Lajos, alp. fnt. jó, jó.
 Szász József, int. szbsz. elégs.
 Székely Lajos, int. jó, jó.
 Szopos Lajos, szl. jó, jó.
 Szőke Mihály, alp. fnt. jó, jó.
 Tamás Lázár, szl. jó, jó.
 Tóth Vilmos, öszt. szl. jó, J.
 Váradi Alajos, szl. jó, elégs.
 Váradi Béla, alp. fnt. jó, jó.
 Veress Árpád, szl. jó, J.
 Zakariás Antal, int. szbsz. elégs.

Összesen : 41.

III. osztály.

Balás József, szl. szbsz. elégs.
 Bőjthy Andor, szl. jó, J.
 Éltes Béla, ism. szl. jó, jó.
 Gál Antal, int. jó, jó.
 Gál Béla, fnt. szbsz. elégs.
 György Imre, int. jó, J.
 Györpál Árpád, int. jó, jó.
 Hazay G., ism. szl. szbsz. elégs.
 Imets János, alp. fnt. jó, J.
 Kopacz Mózes, int. szbsz. elégt.
 Korber Imre, szl. szbsz. elégs.
 Kovács Gyula, fnt. jó, elégs.
 Kövér S. ev. ref. szl. szbsz. elégt.
 Lázár Pál, int. jó, elégs.
 Mákszem Józ., int. szbsz. elégs.
 Márton József, int. jó, elégt.
 Petres Rudolf, fnt. szbsz. elégt.

Tamás Mihály, szl. jó, elégs.
 Tóth Kelemen, szl. szbsz. elégt.

Összesen : 19.

IV. osztály.

Bedő Joákim, alp. fnt. jó, elégs.
 Czikó István, alp. fnt. jó, J.
 Csiszér Gábor, int. jó, jó.
 Csiszér Imre, alp. fnt. jó, jó.
 Domokos Árpád, int. jó, elégs.
 Gegő Lajos, szl. jó, jó.
 Glósz Ernő, szl. jó, jó.
 Incze Dénes, alp. fnt. jó, elégs.
 Kovács Zsigmond, int. jó, jó.
 Kömény Gyula, int. öszt. jó, jó.
 Mezei Ferencz, int. jó, elégs.
 Mihály Mát., ism. szl. jó, elégs.
 Nagy István, szl. jó, elégs.
 Paál Sándor, szl. jó, jó.
 Sándor Gyula, int. jó, jó.
 Sántha And., gkath. szl. jó, jó.
 Wellman Géza, szl. jó, jó.
 Wéger János, szl. öszt. jó, elégs.

Összesen : 18.

V. osztály.

András Lajos, fnt. jó, elégs.
 Baka János, alp. fnt. jó, elégs.
 Bőjthy Gábor, int. jó, elégs.
 Csedő Dom., alp. fnt. jó, elégt.
 Ferencz Lajos, alp. fnt. jó, elégs.
 Ferenczy Gyula, int. jó, elégs.
 Gál Gergely, alp. fnt. jó, jó.
 Györpál Domokos, alp. fnt. jó, jó.
 Imets Ilyés, alp. fnt. jó, jó.
 Karda Béla, alp. fnt. jó, jó.
 Lázár Domok., alp. fnt. jó, elégs.
 Lukáts Vilmos, alp. fnt. jó, jó.
 Mánya Antal, int. jó, elégs.
 Pál Ignác, int. jó, jó.
 Sándor Géza, alp. fnt. jó, jó.
 Sárpataki F., alp. fnt. jó, J.
 Szebeni Gerő, fnt. jó, jó.

Tauber József, szl. jó, jó.
 Vargyasi Márton, int. jó, elégs.
 Veress András, alp. fnt. jó, elégs.
 Zsögön Béla, int. jó, jó.

Összesen : 21.

VI. osztály.

Ádám Jenő, alp. fnt. jó, elégs.
 Balás Károly, alp. fnt. jó, elégs.
 Csató Pál, alp. fnt. jó, elégs.
 Dobál Antal, int. jó, elégs.
 Gál Ádám, alp. fnt. jó, J.
 György Ilyés, int. jó, elégs.
 Jartó Márton, alp. fnt. jó, elégs.
 Kovács István, int. jó, jó.
 László János, int. jó, elégs.
 Lukács Zoltán, int. jó, elégs.
 Nagy Bénéám, alp. fnt. jó, J.
 Ráduly Sim., g. kath. int. jó, J.
 Szász Ákos, alp. fnt. jó, elégs.
 Tüke György, int. jó, elégs.
 Zöld Ferencz, szl. jó, elégs.

Összesen : 15.

VII. osztály.

Balázs András, alp. fnt. jó, jó.
 Becze Imre, alp. fnt. jó, elégs.

Bodó S., ev. ref. int. szbsz. jó,
 Boga József, alp. fnt. jó, J.
 Bots Lajos, int. km.
 Csató Balázs, szl. jó, jó.
 Dobos András, int. jó, jó.
 Dulinszki József, alp. fnt. szbsz. jó.
 Finta József, alp. fnt. jó, jó.
 Kedves József, alp. fnt. szbsz. jó.
 Lázár Miklós, szl. jó, jó.
 Orbán Ferencz, alp. fnt. jó, jó.
 Petres János, alp. fnt. jó, J.
 Vass Lajos, alp. fnt. jó, jó.

Összesen : 14.

VIII. osztály.

Botár Béla, alp. fnt. jó, J.
 Józsa József, int. jó, elégs.
 Korodi János, alp. fnt. jó, jó.
 Kotró Márton, alp. fnt. szbsz. jó.
 Lakatos K., alp. fnt. szbsz. elégs.
 Merza Gergely, szl. jó, jó.
 Nagy Lajos, alp. fnt. jó, jó.
 Petri Kálmán, alp. fnt. jó, elégs.
 Rancz A., ism. szl. szbsz. elégs.
 Száva Antal, fnt. jó, elégs.
 Wellman Samu, alp. fnt. jó, J.

Összesen : 11.

Rövidítések értelmezése :

J. = Jeles.

elégs. = elégséges.

elégt. = elégtelen.

szbsz. = szabályszerű.

gkt. = görög katolikus.

ref. = református.

alp. = alapítványos.

ösz. = kézi ösztöndíjas.

ism. = ismétlő.

fmt. = főveldei tanuló.

int. = internátusi tanuló.

szl. = szülőinél szállásol.

km. = kimaradt.

tv. = tanodát változtatott.

v. n.m. = vizsgál. nélkül maradt.

VIII. Statisztikai táblázatok.

I. A tanulók általános áttekintése.

Osztály	Létszám			Vallás ¹⁾			Nyelvi és nemzetiségi viszonyok			A szülők polgári állása			Előmenetel					Összesen						
	beiratott	elhalt	elmaradt	tanév végeig megmaradt	római katolikus	görög katolikus	ev. református	unitárius	magyar-székely	magyar-német	magyar-román	magyar-örmény	értelmiség	östermelő	kereskedő és iparos	tisztviselő	szolga és munkás		részletesen		általán			
																			jó	elégséges		elégtelen	haladó ²⁾	ismétlő ³⁾
I.	37	—	3	34	32	1	1	29	5	—	—	—	3	18	8	1	4	4	6	12	12	28	6	34
II.	41	—	—	41	40	1	—	38	3	—	—	—	7	16	8	7	3	9	15	10	7	38	3	41
III.	19	—	—	19	18	—	1	19	—	—	—	—	5	6	2	6	—	3	4	7	5	15	4	19
IV.	18	—	—	18	17	1	—	18	—	—	—	—	3	9	3	2	1	1	10	7	—	18	—	18
V.	21	—	—	21	21	—	—	19	2	—	—	—	5	11	3	1	1	1	10	9	1	21	—	21
VI.	15	—	—	15	14	1	—	15	—	—	—	—	3	5	3	4	—	3	1	11	—	15	—	15
VII.	14	—	1	13	12	—	1	13	—	—	—	—	2	6	—	4	1	2	10	1	—	13	—	13
VIII.	11	—	—	11	11	—	—	9	2	—	—	—	1	4	4	1	1	2	3	6	—	11	—	11
I.—VIII.	176	—	4	172	165	4	3	160	12	—	—	—	29	75	31	26	11	25	59	63	25	159	13	172

1) Ezen és a következő rovatokban is csak az év végeig megmaradt tanulók száma van felvéve.

2) A haladók közé az egy tantárgyból megbukott és jó magaviseletű tanulók is felvételnek.

3) Azaz : a kik több tantárgyból bukta't, vagy az egy elégtelen mellett szabályszerű viseletök volt.

2. A tanulás eredményének tárgy- és osztályonkinti áttekintése.

Tárgyak	I. osztály.					II. osztály					III. osztály					IV. osztály				
	jeles	jó	elégseges	elégtelen	fölment v. n. járt	jeles	jó	elégseges	elégtelen	fölment v. n. járt	jeles	jó	elégseges	elégtelen	fölment v. n. járt	jeles	jó	elégseges	elégtelen	fölment v. n. járt
Vallástan	18	11	5	—	—	22	12	7	—	—	10	6	1	—	—	11	7	—	—	—
Magyar nyelv	4	7	18	5	—	10	21	9	1	—	4	6	7	—	—	5	7	—	—	—
Latin nyelv	3	6	13	12	—	8	13	14	6	—	4	3	9	3	—	3	10	5	—	—
Görög nyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Német nyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	5	7	3	—	5	10	3	—	—
Földrajz	6	12	12	4	—	19	13	6	3	—	3	3	7	6	—	—	—	—	—	—
Történelem	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	7	6	—	7	8	3	—	—
Mennyiségtan	12	14	6	2	—	8	16	15	2	—	3	5	10	1	—	6	6	6	—	—
Rajzoló mértan	15	15	4	—	—	24	12	5	—	—	—	—	—	—	9	9	—	—	—	—
Természetrájz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	11	6	—	—
Phisikai földrajz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	7	9	—	—	—	—	—	—	—
Bölcsészet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Torna	1	17	16	—	—	8	19	13	1	—	5	10	4	—	—	2	11	2	2	1
Szépírás	8	15	11	—	—	16	18	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ének	2	9	16	—	7	9	13	8	—	11	5	6	2	—	6	4	6	—	—	5
Zene	—	—	—	—	—	—	4	—	—	37	1	2	—	—	16	1	—	—	—	17
Franciaia	—	—	—	—	—	2	—	—	39	1	1	—	—	—	17	2	2	1	—	13

2. A tanulás eredményének tárgy- és osztályonkénti áttekintése (Folytatás.)

Tárgyak	V. osztály.					VI. osztály.					VII. osztály.					VIII. osztály.				
	jeles	jó	elégéges	elégtelen	fölment v. n. járt	jeles	jó	elégéges	elégtelen	fölment v. n. járt	jeles	jó	elégéges	elégtelen	fölment v. n. járt	jeles	jó	elégéges	elégtelen	fölment v. n. járt
Vallásstan	10	11	—	—	—	7	4	4	—	—	6	7	—	—	—	3	7	1	—	—
Magyar nyelv	7	13	1	—	—	7	8	—	—	—	5	8	—	—	—	5	4	2	—	—
Latin nyelv	6	4	10	1	—	4	2	9	—	—	4	9	—	—	—	3	3	3	—	—
Görög nyelv	6	9	6	—	—	3	1	11	—	—	4	9	—	—	—	6	2	3	—	—
Német nyelv	1	10	10	—	—	4	11	—	—	—	6	6	1	—	—	3	7	1	—	—
Földrajz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	7	1	—	—	—	—	—	—	—
Történelem	5	10	6	—	—	8	2	5	—	—	—	—	—	—	6	3	2	—	—	
Mennyiségtan	2	11	8	—	—	4	5	6	—	—	2	10	1	—	5	3	3	—	—	
Rajzoló mértan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Természettudomány	12	6	3	—	—	4	5	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Természetrajz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	9	3	—	—	4	4	3	—	—
Természetan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	8	1	—	5	3	3	—	—	
Bölcsészet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	8	1	—	5	3	3	—	—	
Torna	3	11	7	—	—	8	6	1	—	—	3	9	1	—	7	3	—	1	—	
Szépírási	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Ének	5	7	6	—	3	8	6	1	—	—	4	5	1	—	7	3	—	1	—	
Zene	3	—	—	—	18	1	1	—	13	—	1	2	—	10	2	—	—	—	9	
Francia	2	2	—	—	17	2	1	—	12	—	2	2	—	9	2	—	—	—	9	

4. Származási hely szerinti áttekintés.

L a k h e l y	O s z t á l y								Összesen
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
Helybeli	2	5	1	1	1	2	1	1	14
Csikmegyei	28	31	13	14	14	11	10	5	126
Alsó-Fehérm.	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Brassómegyei	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Budapesti	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Háromszékm.	—	3	4	2	4	2	1	3	19
Maros-Tordam.	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Szebenmegyei	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Szolnok-Doboka	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Udvarhelym.	1	1	1	—	2	—	1	1	7
Összesen	34	41	19	18	21	15	13	11	172

5. Az érettségi vizálgatok eredményének áttekintése.

Tanév	Jelentkezett	Vizahelyezett	Javító	Írásbeli	Szóbeli	Erettnék nyilvánított	Ezek közül szándékozik																	
							vizsgálatot tett	jelesen	jól	egyszerűen	3 hónapra visszavetett	Írásbelin elbűlített	egyházi	jogi	orvosi	bölcshészeti	egyetemi		műegyetemi		akadémiai			
																	építészeti	mérnöki	vegyszéki	erediszeti és bányászati	gazdászati	katonai	tisztviselői	közlekedési
1890/91	11	—	—	11	9	1	3	5	—	2	2	4	—	—	—	1	—	—	—	—	2			

VIII.

Légtünet- és növény-életlani észlelő.

Imets F. Jákó intézeti igazgató a 20. évben is folytatta a légtüneti és növényéletlani észleleteket, melyeknél *Petres János VII. oszt. gymn. tanuló* segédkezett. A légtüneti észleletek havonként felküldettek a m. kir. központi intézethez; a növény-életlani adatok hasonlólag évenként közöltek.

A csiksomlyói állomás fldr. hossz.: 43°32' szél. 46°22' tengerfeletti magassága: 707 méter.

Hónap	Légnyomat			Hőmérséklet C. sz.			Páranyo- mat			Ned- vesség			Csapadék m. m.			Szélirány				Szélerősség (közép) Félhözét (közép)	Jegyzet.	
	közép	legnagyobb	legkisebb	közép	legnagyobb	legkisebb	közép	legnagyobb	legkisebb	közép	legnagyobb	legkisebb	havi	24 órai	ennek napja	fő uralkodó	másod "	harmad "	negyed "			
Január	702.6	714.5	685.2	-5.7	3.0	-17.2	2.8	4.6	0.9	84	95	68	28.15	10.25	30	S ¹⁾	N	W	E	2	6	nagyon enyhe.
Február	705.1	709.3	694.6	-11.6	-3.4	-18.3	1.8	3.3	0.8	85	100	71	15.80	10.15	19	NE	S	N	SE	1	4	rendkívül hideg.
Március	700.0	708.7	688.7	0.5	12.1	-9.4	4.0	6.5	2.1	82	100	65	56.70	13.00	2	S	W	NE	SW	1	4	elég enyhe.
Április	698.0	704.9	687.9	9.5	15.8	4.1	5.9	8.7	3.3	69	89	49	35.30	21.15	24	S	SE	NE	SW	2	5	kellemesen, változó.
Május	698.3	704.1	688.9	13.6	17.6	9.2	8.6	10.6	6.6	76	89	61	93.48	19.50	28	S	E	NE	SW	3	6	nedves.
Junius	700.1	705.9	695.7	14.1	22.6	6.6	8.9	11.5	5.9	76	96	48	92.62	22.80	2	NW	NE	W	S	2	6	nedves, hűvös.
Julius	700.9	704.7	696.6	19.7	26.0	13.9	11.6	16.5	7.9	69	87	49	117.80	70.00	3	S	W	E	N	2	4	kellemes
Auguszt.	702.7	710.3	697.2	21.5	27.4	16.1	11.5	17.6	8.6	62	83	50	52.20	30.80	13	S	E	N	SW	1	2	száraz, forró.
Septem.	705.1	711.6	698.1	11.9	24.0	6.9	7.8	12.8	4.8	75	92	55	41.70	16.10	6	NW	W	S	E	2	5	hűvös, szeles.
Október	702.2	707.7	694.2	6.2	16.0	-5.9	5.6	8.1	2.7	78	93	52	68.75	28.00	20	N	W	S	NW	2	6	zordon.
Novem.	699.4	710.3	667.2	3.8	11.2	-3.7	5.4	8.1	3.1	88	96	71	60.26	13.50	26	W	N	NE	NW	2	6	kellemesen, változó.
Decem.	703.3	712.7	694.9	-6.8	1.1	19.3	2.6	4.6	0.8	88	100	79	20.75	11.65	3	NE	W	N	E	1	6	derült, hideg.
Évi közép	701.5	708.7	692.4	6.4	14.5	-1.4	6.4	9.4	3.9	78	94	59	56.94	22.24	-	S	W	NE	SW	2	5	középszerű.

1) A bevett angol jegyek: N=North és ak; E=East=kelet; S=South=dél; W=West=nyugat.

I. Az 1890. évi észleletek kronológus rendezését a következő táblázat szemlélteti

II. Növény-életlani (phytophoenologiai) észleletek eredménye az 1890. évre vonatkozólag a következő:

a) A lombfejlődés kezdete: ápril 11. egres, ribiszke; 14. fűzfa és borostyán; 17. nyirfa, vadcsereznyefa; 19. a Bükk kezd zöldülni; 21. alma-, körte-, meggyfa; 26. jegenye; 30. szál-doké s nyárfa; május 3. kőrísa, a somlyói Bükk teljesen zöld; 12. ákác; 15. eperfa, szilfa, cserfa.

b) A virágzás kezdete a következő növényeknél észleltetett: márczius 24-én hóvirág; ápril 1. paponya; 6. ibolya; 16. mocsári gólyahír; 20. kankalin; május 1. meggy, körte, szilva és alma; 7. gyöngyvirág, borostyán; 10 liliom; 27. bazsarózsa. jun. 1. rozs; 3. csipkerózsa, tulipán, nárczis; 5. bodza, ákác; 12. lapdarózsa; 22. búza; 26 jázmin, borsó.

c) A gyümölcsérés kezdete: június 6. eper; 12. kaszálás-kezdet; 15. marosszéki cseresznye; július 28. rozs- és buzaaratás kezdődik; augusztus 20. sarjukaszálás; 25. zabaratás; szeptember 4. udvarhelyi horgas magvu szilva; 9. szeder, kökény-szilva; 12. árpa- és zabkaszálás; 26. kukoricza-szedés; 22. téli alma; 25. burgonyaásás; 29. szőlő; okt. 13. káposztavágás.

d) Egyéb észleletek: Január első hete hideg; de a többi része nagyon enyhe, sőt a hó is csak a hegyeken marad meg. Február nagy hideggel köszönt be s az egész hónap sokkal hidegebb, mint január. Márczius első hete is téli jellegű. de már közepén olvad a hó s utolsó napjaiban a kikelet kezd nyilatkozni. Április, jellegétől eltérőleg, nem akadályozza a természet nyilatkozatát; teljes kikelet. Májusban gyakori esőzés, mi a növények buja fejlődését eszközzi, már 20-án el megy a hó a Hargitáról; a pünkösdi ünnepeket jó idő találta. Június májusnál hűvösebb, sőt 16-án a hegyeken hó s még a szobában is fűteni kell; gyakori hideg és nagy eső, mi miatt az Olt kiönt. Július 3. nálunk a földmives minden reményeit megsemmisíti, 2 óráig diónál is nagyobb, szegletes jég hullott, melyek közül némely 250 grammot is nyomott. A vetéseket annyira levette, hogy ez évben Somlyó környékén nem kellett aratni. A gyümölcsfák és kerti veteménynek gyümölcsét levette. Egyébként gyakori égháboru, esővel. Augusztus nagyon száraz és meleg. Szeptemberben korán leesik a hóharmat, a bükk s más fák levelei lesárgulnak; 13. a Hargitán hó. Október 8-án a hó mindent ellep, de pár nap alatt elmegy. A fák elhullatják levelüket; 22-ikén hó esik s a barmokat be kell rekeszteni; de a hónap végén és november elején még a Hargitáról is elmegy. Novemberben az apró marha kijár egészen a hónap végéig, mikor a hó leesik s beáll a tél, de nagyobb hideg csak a hónap végén van. Különösen a két karácsony között rendkívül nagy hideg uralkodott.

IX.

Gymnastumi krónika.

(Felsőbb rendeletek, vegyesek.)

1890. jul 6. *Pál* Gábor gymn. rendes tanár, ki a tornázást a csiksomlyói főgymnasiumnál huzamosabb idő óta sikerrel tanította, a torna tanításról lemondott.

Jul. 13. A *francia nyelv* ingyenes oktatása céljára ns. Csikmegyétől évi 200 frt tisztelet-díj kéretik.

Jul. 23. *Imets* F. Jákó igazgatónak a Haynald Lajos bibor-nok érsek úr ö Emja félszázados áldozársági jubileuma alkalmából rendezett akadémiái ünnepélyen tartott és az „Értesítőben“ „Dr. Haynald Lajos és a csiksomlyói iskolák“ czim alatt közöltt emlékbeszédért ö Emja Alt-Ausseban kelt kegyes levelében őszinte köszönetet mondott.

Aug. 4. 2822. p. sz. *Korber* Imre hajlandó e a *torna tanítást* a jelenlegi díjazás mellett elvállalni?

Aug. 17. *Pál* Gábor folyamódványa és *Korber* Imre nyilatkozata a *tornatanítás* tárgyában.

Aug. 19. *Wieder* Gyula h. tanár a gyulafehérvári gymnasi-umhoz rendeltetvén, helyébe a csiksomlyói főgymnasiumhoz a ma-gyar-német nyelv és irodalmi tanszakra Brassóból *Haydn* J. Hugó r. tanár helyeztetett át. (2895. p. sz.)

Aug. 23. A junius 30-ról 33,583. sz. a kibocsátott *Középis-kolai Rendtartás* az erd. rk. Status gyűlés némely módosításaival már az 1890/91. tanévben életbeléptetés végett előiratik. Egyszer-smind útasítás adatik arra nézve, hogy a *görög nyelv* az 1890. évi XXX. tcz. értelmében az 1890/91. tanévtől kezdve az új tan-rendszer által korlátozott mérvben taníttassék s helyette az V. osztályban a görög irodalom története és szabadkézi rajz oly mérvben adassék elő, a mint azt az egyes intézetek tanerői megbirják és tantermei megengedik. (3217. p. sz.)

Szept. 18. Csikmegye a *francia nyelvi tanszék* rendszeresi-tésére 300 frtot ajánl meg azon feltétel mellett, ha az erd. kath. Status hasonló összeggel járul ahhoz. (1130. bgy. sz.)

Okt. 1. A *tornászat* tanításával *Korber* Imre okleveles ének- és tornatanító bizatott meg évi 200 frt remuneratio mellett. (3505 p. sz.)

Okt. 7. A Status *Igazgatótanács jelentésének* egy példánya azon útasítással küldetett meg, hogy az igazgatói zárjelentések adataira vonatkozólag abban foglalt elvi jelentőségű határozmányok, nyilatkozatok és észrevételek a jövődöbéli eljárásnál vé-tessenek figyelembe. (3609. p. sz.)

Okt. 27. Dr. Konkolyi Tege Miklós a m. kir. *meteorologiai intézet* új igazgatója útasításokat közöl a meteorologiai állomás vezetője számára.

Nov. 15. A *zenetanító* javadalmazásához ns. Csikmegye Törvényhatósági Bizottsága 1890. l. tanévre is kiutalta a megyei nevelési alapból a 200 frt segélyt. (1748. bgy. sz.)

Nov. 29. *Más felkezeléti tanulóknak* saját egyházi hatóságuktól kell *luttani* bizonyítványt előmutatniok, önkényt értetődván, hogy ily tanulók a rom. kath. vallástanból vizsgálatra sem lesznek bocsáthatók. (3608. p. sz.)

Decz. 1. A *francia nyelv tanítására* a gymnasiumnál heti 8 óránál több nem lévén fordítható, ennek javadalmazására 400 frtnál több nem szükséges. (4225. p. sz.)

Decz. 31. Utasítások közöltettek az *érettségi vizsgálatokra* vonatkozólag. (4643. p. sz.)

" A *magán, javító és pótló vizsgálatokra* vonatkozólag a magas miniszteriumnak 52077. számú szigorító intézvénye közöltetik. (4640. p. sz.)

1891. január 17. A *francia nyelv* oktatásának tiszteletdíjaul a folyó 1890/1. tanévre Csikmegye alispánja ngs. Becze Antal úr 200 frt segélyt kiutalt. (2281. bgy. sz.)

Január 20. A *meteorol. intézet* igazgatóságának felhívására a csiksomlyói állomás felszereléséről jelentés terjesztetik föl.

Jan. 22. Utasítás közöltetik más tanintézetek tanulóinak a *gymnasiumba való átléphetése* tárgyában. (237. p. sz.)

Febr. 2. Néhai *Nagy Lajos t. kanonok*, alcsiki főesperes, csikszentgyörgyi plebános, széles műveltségű férfiú és a tanügy *Mae-cenásának* becses könyvtárából ft. Veress Sándor csikszentimrei plebános hagyatéki gondnok és Imets F. Jákó gymn. igazgató gondos közreműködésük folytán, püspök urunk ö Exja jóváhagyása mellett, a csiksomlyói gymn. tanári könyvtár 294 becses művel gazdagodott.

Febr. 22. Néhai *Vitális Károly* nyug. atyhai lelkész könyvtárából főpásztori jóváhagyás mellett a tanári könyvtár 75, az ifjusági pedig 43 drb. iskolai vonatkozásu művel gyarapodott.

Febr. 23. A *magyar tanulók országos tornaversenyére* vonatkozólag a gymn. igazgatóságokhoz a közoktatási miniszter körrendeletet meneszt, felhíván, hogy a tornaversenyben résztvenni kívánó iskolák márczius 15-ig jelentkezzenek (441. eln. sz.)

Márcz. 3. A *tornaversenyre* vonatkozó miniszteri rendeletet igazgató azon kérelem mellett terjeszti fel Püspök ur ö excjához, hogy e tárgyban autonomikus módon mielőbb intézkedni s a kath. Statustól a csiksomlyói főgymn. tanulók számára segélyt eszközölni méltóztassék.

Márcz. 6. A tanári testület folyamodik Püspök ur ö excjához, hogy a jövő évi állami költségvetés tárgyalása alkalmából az erd. kath. gymnasiumok részére kieszközölnö *államsegély* tárgyában az 1890. évi státuszgyűlés jegyzőkönyvének 20. pontja értel-

mében a magas kormánynál a szükséges lépéseket megtenni kegyeskedjék, hogy így valahára a tanárok nyomasztó anyagi helyzetén segítve legyen.

Márcz. 11. A magyar tanulók országos *tornaversenye* tárgyában jelentés kéreltik arra nézve, hogy a csiksomlyói gymnasiumból hányan szándékoznak a tornaversenyben részt venni és a tornatanító kísézőnek ajánlkozik-e? Ez utóbbi a tanulmányi alapból némi segélyre számíthat; az ifjaknak azonban saját költségükön kell az utazást teljesíteni. (916. p. sz.)

Márcz. 14. Imets F. Jákó igazgató indokolt folyamodványt terjeszt be Csikmegye alispánja ngs Becze Antal úrhoz a magyar tanulók *tornaversenyére* jelentkezett 22 gymnasiumi tanuló segélyezése céljából.

Márcz. 20. Igazgató jelenti, miszerint a csiksomlyói gymnasium 4 felső osztályából a tornaversenyre 22 tanuló jelentkezett, kiknek egyenruházati s utazási költségeire az igazgató indokolt folyamodása következtében ns. Csikmegye márczius 17-én tartott közgyűlésében fejenkint 20 frt, összesen *410 frtot megszavazott.* Kéri egyszersmind Püspök úr ó Exceját, hogy a kíséző tornatanár Korber Imre részére legalább 50 frt útiköltség kiutalását a tanulmányi alapból eszközö-zölni méltóztassék.

Márcz. 23. Az orsz. középiskolai tanáregyesület f. évi jubileumi közgyűlése alkalmából *középiskolai kiállítás* fog júniusban rendezni, mivégből a kiállítási bizottság titkársága körendeletben hívja fel az igazgatót és kartársakat, hogy kiállítandó tárgyaikat jelentsék be és legkésőbb június 20-ig küldjék be.

Apr. 7. Középiskolai *tornatanítás* keretébe azon egyszerűbb játékok is felveendők, melyek a helyi- és időviszonyok közt gyakorolhatók. (1255. p. sz.)

Apr. 9. A Státus igazgató-tanács az *államsegély* iránti kérelmet a közokt. miniszterhez benyújtotta s annak kedvező elintézését a a főtanhatóság telhetőleg előmozditja. (1289. p. sz.)

Apr. 13. A tornatanárnak a *tornaversenyre* utazás költségei fejében a tanulmányi alapból 50 frt utaltatott. (1364. p. sz.)

Apr. 15. Igazgató jelenti, hogy a rendezendő *kiállításban* a csiksomlyói főgymnasium is részt ohajt venni; s e célból Imets F. Jákó igazgató, Fülöp Árpád és Glósz Miksa tanárok részéről a bejelentő lapokat a titkársághoz beküldötte.

Apr. 20. A csiksomlyói rk. főgymnasiumnál megtartott érettségi vizsgálatokhoz *miniszteri biztosul dr. Szamosi János* kolozsvári egyetemi tanár küldetett ki. (1477. p. sz.)

Apr. 24. A tanulók országos *tornaversenyére* vonatkozó kérdő iv rovatái szerint bejelentetik, hogy a csiksomlyói főgymnasium részéről versenyző 22 ifju közül szergyakorlatokra és 150 méter futásra jelentkezik az összes, 150 méteres gátversenyre 8, 200 m.

futásra 8, magas ugrásra és összetett versenyre 21. Május 14-én este Budapestre megérkeznek.

Apr. 26. A *tornaversenyre* menő ifjaink elszállásolása és el-
látása tárgyában utasítást közöl a fővárosi elszállásoló bizottság.

A megrendelt tornaegyenruhák egy részét a csiksomlyói tor-
naversenyző ifjak csak a fővárosban vehették át, a szállító keres-
kedőnek késedelmezése miatt.

Apr. 27. A sepsiszentgyörgyi *Székely-Mikó Collegium* ev. ref.
gymnasiumában a jövő 1891/2. tanévtől kezdve fokozatosan a
VII. osztály is megnyílik. (1558. p. sz.)

Apr. 28. A közokt. miniszter ur ő nmlga a *tornaversenyre*
utazó tanulók részére vasúti kedvezményt eszközölt ki (1134. eln.
sz.), minek következtében az államvasutak igazgatósága a 23 drb.
igazolványt meg is küldötte, mely mellett egy egész 3-ik osztályu
jeggyel a 2-ik kocsiosztályban utazhattak fel ifjaink Budapestre
és vissza. (42641.)

Máj. 4. Közöltetik a közokt. miniszter ur ő nmlgának 1891.
évi ápril 11-ről 52.348. sz. a kelt rendelete az *érettségi vizsgálati*
eljárásra vonatkozólag. (1648. p. sz.)

Május 19. Korber Imre tornatanár sürgönyzi, hogy a csik-
somlyói *tornaversenyző* ifjak közül 3-an ezüst érmet nyertek, „Még
sem fajult el a székely vér.“ Petőfi.

Máj. 26. Imets F. Jákó igazgató ns. Csikmegye érdemes al-
ispánjához jelentést terjeszt be a csiksomlyói gymnasium ifjainak a
magyar tanulók orsz. *tornaversenyében* történt igen szép eredményü,
sőt páratlan sikerü részvételéről; s egyszersmind hálás köszönetet sza-
vaz a tek. Törvényhatóság hazafias anyagi támogatásáért, mely által
ezen vállalatot gymnasiumunk részéről lehetővé tette (178. sz.) (Igaz-
gató ezen jelentését és köszönetét a „Cs. L.“ 23-ik száma is hozta.)

Jun. 6. A gymnasiumi tanulók közül a múlt hónap alatt
27-én *táncztanításban* is részesültek egy ügyes mester vezetése mel-
lett, — mint a mai próba tanusította, — igen szép sikerrel.

Jun. 6. A magyar tanulók első *tornaversenye* emlékkönyve
számára adatok kívánatnak. (1511. közokt. min. elu. szám.) [Jun.
14. a kívánt adatok felterjesztettek (felküldettek)].

Jun. 13. A *középkiskolai kiállításra* a kiállítási tárgyak (a tan-
és nevelőintézetek helyszin- és alaprajzai, látóképei, Glósz és Imets
igazgató részéről irodalmi művek) Budapestre elküldettek.

Jun. 13. Imets F. Jákó, a főgymnasium igazgatója, „bemutatott
okmányai alapján 30 szögálati év után nyugalomba helyeztetett.
Egyúttal neki a tan- és nevelés-ügy terén kifejtett hosszas és
hasznos szolgálataiért és szerzett kiváló érdemeiért a tanhatóság
elismerését fejezte ki“ (1190. p. sz. 972. igt. sz.)

Jun. 16. Csikpálfalvi *Salamon* István úr, Budapestén a term.
tud. társulatnál tisztviselő, gymnasiumunk tanári könyvtára számára
az említett társulat évkönyveiből sziveskedett 13 darabot küldeni.

X.

Figyelmeztető.

1. A tanulók szabályszerű *fölvétele* és beírása aug. 31 és szeptember 1. napján történik. A beírandó tanulók tartoznak az igazgatónál keresztlevelőket, vagy ezt helyettesítő hiteles iratot és a közelebbi osztályból nyert iskolai bizonyítványukat *m u l h a t a t l a n u l* bemutatni.

2. Az 1887. évi XII. tcz. 4. és 5. §§-ai értelmében azon tanulók, kik nem igazolják, hogy életök 12-ik évéig *ujra-oltattak*, vagy 5 éven belül sikeresen beoltva lettek, vagy valóságos himlőt állottak ki: az illetékes egészségügyi hatóságnak bejelentetnek és a gymnasiumba véglegesen addig fel nem vehetők, míg a netalán kiderült hiány pótolva nem lesz, vagy nem igazolják azt, hogy az újra-oltás kötelezettsége alól törvényszerűen fölmentettek. — Közelebbi tájékozás céljából forduljanak a t. szülők és gyámok gyermekeikkel a legközelebbi járási vagy körorvoshoz.

3. Mindazon nem-alapítványos gymnasiumi ifjak, kik nem a tanoda székhelyén vagy a tőszomszédos helységekben laknak, a *collegialis bennlakásba* (internatusba) lesznek beszállásolandók. Tudni kell: a) hogy az ifjak az internatusban kényelmes lakást, fűtést, világítást és felügyeletet nyernek; b) ellenben a kosztbeli el látásról a régi tarisnyarendszer szerint maguk gondoskodnak; c) az internatusi ifjak együttes ételmezés céljából a szülők vagy gyámok szomszédsága szerint 8—9 tagu csoportokká alakulnak; d) minden csoporthoz 1 servitor-növendék osztatik be, kit szolgálata fejében a csoport ingyen lát el étellel; e) a csoportok számára lehetőleg az intézethez közel eső gazdákkal a kifőzésre nézve a szülők szerződnek; f) az ételmezési csoportoknak két rendbeli abroszra van szükségök, melyeket szerződés szerint a kifőző-házak szolgáltatnak; ellenben g) asztalkendőröl és evő-eszközökröl az egyes ifjak gondoskodnak; h) bennlakási díj fejében minden internatusi növendék után 1 frt fizettetik; fűtési anyagul pedig 1 öl

kemény tüzifa szállítandó be. Ha ezen illetmény szept. 20-ig be nem szállittatik: az illető szülő vagy gyám annak fejében 5 frtot köteles szeptemberben lefizetni. Azonban failletményyel a servitor-növendékek nem tartoznak; i) azon nem-alapítványos tanulók, kik a növelében az alapítványos ifjakkal kívánnak kosztolni: a finöveldei ellátási díj mellett, mely egyenlő az alapítványosok ellátási díjával, ezenkívül lakás- és felügyeleti díj fejében 6 frtot kötelesek az internatusi igazgatónál egyszerre vagy legalább féleveníenti előleges részletekben lefizetni.

4. Minden gymnasiumi tanuló tartozik az 1889. évi április 1-ről 1200 sz. a. kiadott főtanhatósági intézvény értelmében tandíj czimén, mely a gymnasium tanszertárainak kiegészítésére és gyarapítására lesz fordítandó, 1 vagy 2 részletben 6 frtot fizetni. Ezen tandíj-fizetés alól rendesen senki sincs felmentve. Minazonáltal azokra nézve, kik kivételképen tandíj-mentességet kívánnak élvezni, a fenn hivatolt szám alatt kiadott tandíj-mentességi szabályzat teljes szövegében ide iktattatik:

„Tandíjmentességi szabályzat“

1. §. Az erd. róm. kath. Status gymnasiumaiban a Statusgyűléstől megállapított (a csik-somlyóiban 6 frt) tandíj fizetendő, mely alól rend szerint senki sem mentetik fel.

2. §. Kivételképpen azonban a főtanhatóság elengedheti az egész vagy a fél tandíj fizetését jó erkölcsi magaviseletű és egyuttal jó igyekezetű, tehetséges tanulóknak, ha

a) szülők vagyontalanságát az illető politikai hatóságtól kiállított (és a r. k. lelkésztől is aláírt) bizonyítvány igazolja; ¹⁾

b) az előző tanévről szóló gymnasiumi bizonyítvány szerint erkölcsi magaviselete legalább szabályszerű volt s az egyes tantárgyakból legfeljebb csak egyetlen elégséges osztályzatot bír, a többi jeles és jó levén;

c) a tanár-testület a tandíj-mentességre ajánlja.

4. §. Olyan tanulók kérvényét, a kiknek bizonyítványa kevésbbé szabályszerű magaviselet, avagy egynél több elégséges érdemjegyet tartalmaz, az igazgatók el nem fogadhatják; hanem a jelen szabályzatra való hivatkozással visszatúsítják s a tandíj fizetésére határidőt tűznek ki.

5. §. Elcni iskolai bizonyítvánnyal kizárólag csak akkor lehet tandíj-mentességért folyamodni, ha annak érdemjegyei mind jelesek és jók

6. §. A tandíjmentességi kérvények minden tanév elején legkésőbb szeptember 15-éig az illető gymnasium igazgatóságánál adandók be. A tanártestület

¹⁾ A melléklendő szegénységi bizonyítványban kitüntetendő a folyamodó szülő által a legközelebbi évben fizetett valamennyi adó összege.

tartozik a kérvényeket még a szept. hóban tartandó ülésen lelkiismeretesen tárgyalni s véleményét minden egyes folyamodóra nézve jegyzőkönyvre venni. Az összes iratokat az igazgatók október 1-ig a főtanhatósághoz felterjesztik, hogy az igazgató-tanács októberi rendes közgyűlésén végleg határozhasson. Fel nem szerelt, avagy később beadott kérvények figyelembe nem vétetnek.

7. §. A tandíj befizetésére engedhető legvégső határidő november 15-ike, illetve a második felére nézve márczius 15-ike. A kik a jelzett határidőig a tandíjat be nem fizették, sem az igazgató-tanács által a fizetés alól fel nem mentettek, a tanulók sorából kitérülendők.

8. §. A tandíj pontos beszédéséről az illető igazgatók felelősek.

9. §. A jelen szabályzat a gymnasiumi Értesítőben közzé teendő.

5. A tandíjon kívül minden gymn. tanuló tartozik ifjúsági könyvtári illeték gyanánt 30 krt. és „Értesítő“re szintén 30 krt előre fizetni.

A javító-, valamint elhalasztott fölvételi vizsgálatok is szept. 2. és 3. napján tartatnak meg. A javító-vizsgálatok iránti folyamodványokat és az alapítványi kérelmeket is rendszeren július 8-ig az igazgatósághoz be kell adni. A javító-vizsgálatokat a tanulók azon tanodánál kötelesek kiállani, melynél megbuktak, vagy azokat letenni elmulasztották. A fölvétel föltételei: jó sikerrel végzett elemi IV. osztály, vagy hason fokú tanodák s az ezektől kiállított bizonyítvány. Különbön pedig a mindenkire nézve köteles fölvételi vizsgálat tárgyai: értelmes magyar olvasás, a magyar nyelvtanból az alaktan főbb részeinek ismerete, jól olvasható dik-tandó írás és a négy alpművelet közönséges és törtszámokkal.

6. A tanulók, valamint a szülők és gyámok is figyelmeztetnek az iskolai bizonyítványok megőrzésére; minthogy ezeknek másolatai az eredeti elvesztét bebizonyító kérelem és mellett kivált az érettségi okmányé sok nehézséggel állítható ki. Figyelmeztetnek továbbá a szülők és gyámok, hogy az évharmadi Értesítőket szorgalmasan vegyék át iskolázottjaiktól és azokat jól betekintve írják alá, vagy magoknak megmagyaráztatva, más hiteles ember, jelesen a plehános ur által irassák alá, hogy ne csupán az évvégi bizonyítványból és így későn ébredjenek arra, hogy fiok vagy gyámoltjok elvesztegette a drága tanidőt és iskolai évet.

7. Az ifjak tankönyveiket a kölcsön-könyvtárból illő % mellett nagyobb részt beszerezhetik.

Csik-Somlyón, 1891. június 28-án.

Imets F. Jákó,
tb. főesperes, főgymnasiumi igazgató.

T a r t a l o m.

- I. A görög nyelv ügye gymnasiumainkban. *Fülöp Árpád*
főgymn. tanártól.
- II. Tanári kar.
- III. Az 1890/91. évben követett tanterv.
- IV. Írásbeli magyar feladványok.
- V. Egyéb tanügyi adatok, és pedig :
 - A) A tanév folyama.
 - B) Vallás-erkölcsi állapot, ünnepek.
 - C) Növeldék.
 - D) Egészségügy.
 - E) Szerelvények gyarapodása, I—VIII.
 - F) Önképzőkör.
 - G) Jutalmak.
- VI. Az ifjuság érdemsorozata.
- VII. Statisztikai táblázatok, 1—5.
- VIII. Légtünettani észlelő, I. II.
- IX. Gymnasiumi krónika.
- X. Figyelmeztető.

